

Н593800

**ДОПЯ КУЛЬТУРНИХ
СКАРБІВ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС ДРУГОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ:
АРХІВИ
БІБЛІОТЕКИ
МУЗЕЇ**

Випуск 2

**БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ
ХАРКОВА В РОКИ ДРУГОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

Документи

1-03

V.N. Karazin Kharkiv National University

00672824 9

~~Ø89(2374L-2XaJ-~~
F147

Ø890(4214P-4Xap): 4 11

Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Центральна наукова бібліотека Харківського державного університету

Рада з питань реституції бібліотечних фондів

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ХАРКОВА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

**ДОЛЯ КУЛЬТУРНИХ СКАРБІВ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ:**

**АРХІВИ,
БІБЛІОТЕКИ,
МУЗЕЇ**

Випуск 2

**КИЇВ
1997**

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.
1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TO BE KEPT IN THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.
1911

Національна комісія з питань повернення в Україну
культурних цінностей
Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
Центральна наукова бібліотека
Харківського державного університету
Рада з питань реституції бібліотечних фондів

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ХАРКОВА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ДОЛЯ КУЛЬТУРНИХ СКАРБІВ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ:
АРХІВИ, БІБЛІОТЕКИ, МУЗЕЇ

Випуск 2

КИЇВ
1997

80
1997

Цим виданням продовжується серія науково-документальних праць, присвячених долі культурних надбань України під час другої світової війни.

У випуску розповідається про трагічну долю харківських державних, наукових, вузівських та відомчих бібліотек в роки Другої світової війни, а також деяких київських бібліотек, що були евакуйовані до м. Харкова.

На базі архівних джерел зроблено спробу відтворити реальні втрати книжкових колекцій Харківської державної науково-дослідної бібліотеки ім. В. Г. Короленка, Центральної наукової бібліотеки Харківського державного університету, інших бібліотек міста.

Вперше публікуються архівні документи як українського, так і німецького походження, спогади очевидців, в яких висвітлюються процеси вивезення та нищення бібліотечних фондів німецькою армією.

Видання розраховане на наукових і практичних працівників, викладачів вузів, студентів, а також усіх небайдужих до проблеми збереження, охорони і захисту культурних цінностей.

Упорядники: І. Я. Лосієвський,
Н. М. Березюк.
С. Б. Шоломова,
О. К. Александрова

Редакційна колегія випуску:

І. О. Блохіна,
О. О. Будецька,
В. Б. Врублевська,
Л. І. Лозенко,
В. К. Скар

ISBN 5-7702-1140-7

Центральна наукова бібліотека
ХНУ імені В. Н. Каразіна
2013р.

Н593800
Центральна наукова
бібліотека ХНУ
ІНВ. №

08
99

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ХАРКОВА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1

Німецько-фашистська окупація Харкова у 1941–1943 рр., “новий порядок” на загарбаних українських землях призвели до жорстокого терору та насилля над мирним населенням. І навіть ті харків’яни, які активно співпрацювали з окупаційною владою, пов’язуючи з цим надії на звільнення від сталінського тоталітаризму і відродження української державності й культури (як відомо, до планів фашистського диктатора входило створення на території України держави-сателіту) (1), пізніше згадували “новий порядок” як репресивний “режим надзвичайного безправ’я населення” (2).

Це був час, коли повністю або частково припинили свою діяльність більшість наукових та культурно-просвітницьких установ.

Через занадто швидке просування німецьких військ влітку та восени 1941 р., стало неможливим евакуювати найбагатші зібрання харківських музеїв та бібліотек. Структури радянської влади встигли вивезти лише частину найцінніших документів, у т.ч. рукописних книг з Центрального державного історичного архіву, Центрального державного архіву давніх актів, Центрального державного архіву революції тощо. Документи ж Партархіву було повністю спалено за розпорядженням з Москви (3). В роки війни загинула основна частина фондів Обласного архіву, унікальний архівний фонд Харківського університету й багато інших колекцій.

В цей час у Харкові знаходилися книжкові зібрання та архівні фонди, перевезені у липні-серпні 1941 р. з Києва та інших міст України для подальшої евакуації на Схід, яку, на жаль, не вдалося здійснити.

“Поодинокі науковці, що залишилися (у Харкові. — Упоряд.), нормальної праці не вели, але дбали про збереження бібліотек і лабораторій”, — пише історик окупаційного періоду Любов Дражевська (4). Вже з перших

днів чинності “нового порядку” бібліотечні фонди міста привернули увагу різних відомств, установ та організацій Третього рейху. Особливий інтерес викликали Бібліотека імені В. Г. Короленка та ЦНБ Харківського університету. Фонди цих головних бібліотек Харкова, який нещодавно був столицею УРСР, були “по-столичному” вичерпно укомплектовані радянською науковою та довідковою літературою за всіма галузями знань, а також містили колекції пам’яток друку та писемності.

У роки окупації, згідно з радянськими та німецькими статистичними відомостями, більшість харківських бібліотек — державних, наукових, вузівських, відомчих — повністю або частково втратили свої книжкові фонди. Багато з них взагалі припинили своє існування. Якщо на 01.01.1941 р. у Харківській області працювала 2121 бібліотека (разом з міськими), то на 01.01.1946 р. до обласної мережі увійшли лише 972 бібліотечних заклади (див. Звіт про роботу культосвітніх установ і державного соцзабезпечення за 1946 р. (5).

З’ясувати причини та простежити динаміку цих катастрофічних змін допоможуть різноманітні джерела: архівні документи — радянські та німецькі; публікації у пресі за воєнного часу; спогади очевидців, у т.ч. бібліотечних працівників — харків’ян; праці дослідників-істориків та бібліотекознавців.

Найважливіші для цієї теми документи, які були представлені широкому загалу лише у 1990-ті роки, зосереджено в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України (Київ): ф. 3206 (Верховне військо командування фашистської Німеччини), ф. 3676 (Оперативний штаб рейхсляйтера Розенберга), ф. 4620 (Колекція документів з історії Великої Вітчизняної війни), КМФ-8 (Колекція мікрофотокопій документів німецько-фашистських адміністративних закладів з Федерального архіву в Кобленці); у Державному архіві Російської Федерації (Москва): ф. 7021, оп. 76 (Надзвичайна Державна Комісія з встановлення та розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їх поплічників і заподіяної ними шкоди громадянам, колгоспам, громадським організаціям, державним підприємствам та установам СРСР: матеріали з Харкова); у Державному архіві Харківської області: ф. Р-2982 (Харківська міська управа) тощо. В архівах ХДНБ ім. В. Г. Короленка, ЦНБ ХДУ, ХЦНТІ знаходяться акти, довідки, письмові свідчення, картотеки та списки літератури, вилученої окупантами чи з інших причин втраченої в роки війни; облікова та звітна документація бібліотек.

Особливо цінними є неопубліковані спогади одного з провідних фахівців ХДНБ Марії Іванівни Румницької “Бібліотека в період окупації”, написані невдовзі після війни. Збереглося два варіанти цього документа — машинописний (Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ, ф. 4, № К4-83-44.5.—Арк. 12—15) та більш докладний рукописний варіант (там же. — Арк. 20—34).

Архівні документи дають уявлення про завдання та зміст "бібліотечної кампанії" фашистського окупаційного режиму на українських землях і про її основні етапи. Частково ці заходи були пов'язані з метою вивчення та використання культурних цінностей СРСР. Програму з цих питань розробили чиновники з декількох німецьких міністерств, залучивши до цієї справи висококваліфікованих вчених-експертів.

Бібліотечні операції, хоча й передбачали вилучення пам'яток культури світового значення, в основному ж були спрямовані на виявлення та відбір видань — джерел радянської наукової інформації, зокрема військово-стратегічної тематики, з питань промислового потенціалу країни, про природні ресурси окремих регіонів тощо, а також літератури, що висвітлювала ідеологію більшовицького режиму. Радянська політична література відбиралася для спеціальних фондів (дублети підлягали знищенню на місцях), які повинні були стати базою для багатоаспектних наукових досліджень в інститутах Третього рейху. Нацистські лідери були ініціаторами цих досліджень (тематика яких була розроблена в 1942 році) і всіляко підтримували їх, вбачаючи в цьому можливість "наукового" обґрунтування переваги націонал-соціалістичної доктрини над будь-якими ідеологіями Заходу і Сходу.

У наукових центрах Німеччини активно впроваджувалося вивчення "єврейського питання". Додаткові джерела за цією тематикою розшукувалися також у книгосховищах окупованих радянських міст (насамперед, література мовами іврит та ідиш).

Вся ця різноманітна робота проводилася досить систематично, однак основним виконавцям не вдалося налагодити централізований контроль. Про це красномовно свідчить "Звіт про стан архівів, бібліотек та музеїв у Харкові", надісланий 26 березня 1943 р. місцевою пошуковою групою доктору Георгу Вінтеру, керівникові німецького Крайового управління архівами, бібліотеками та музеями. На його запит — "які культурні цінності вивезені німецькими службами з України до Німеччини з 1941 року" — повідомлялося, що для того, щоб дати відповідь, треба зробити "циркулярне опитування всіх генералів, обласних та міських комісарів", однак навряд чи будуть вірогідними їхні відомості: "квитанцій немає, СД, СС, колони Кюнсберга діяли за зачиненими дверима..." (6).

Починаючи з перших місяців окупації Харкова, бібліотечні операції здійснювалися переважно офіцерами та солдатами зондеркоманди штурмбанфюрера СС барона Еберхарда фон Кюнсберга. Саме вони другого дня після того, як увійшли до міста, 25 жовтня 1941 року, опечатали ХДНБ ім. В. Г. Короленка та ЦНБ Харківського університету. "Колони Кюнсберга" — це був батальйон СС особливого призначення Міністерства закордонних справ Німеччини, безпосередньо підпорядкований рейхсміністру Йоахиму

Ріббентропу. Роти цього батальйону “рухалися разом з військами передньої лінії фронту і були призначені для виявлення, відбору і вилучення (...) архівних і бібліотечних цінностей” (7) з метою відправлення до Німеччини.

З другої половини 1942 року основним організатором “бібліотечної кампанії” в Україні стає так званий “штаб впровадження” — Оперативний штаб Альфреда Розенберга, рейхсміністра окупованих “східних областей” (Einsatzstab Reichsleiter Rozenberg; далі у тексті — ERR).

У Києві постійно перебувала головна робоча група штабу Розенберга; у Харкові та інших містах України були сформовані місцеві робочі групи. Загальна кількість груп ERR в Україні складала 150 чол. (8).

Регіональні групи оглядали бібліотечні фонди (також музейні та архівні), складали описи культурних цінностей. До цієї роботи залучалися десятки експертів-бібліографів, співробітників німецьких бібліотек та наукових центрів. “Чорнову роботу” — укомплектування партій літератури для відправлення до Німеччини — виконували місцеві кадрові співробітники бібліотек.

Інструкції головної робочої групи ERR у Києві, а також звіти та рапорти керівників харківської групи доводять, що діяльність штабу Розенберга по “освоєнню” українських культурних цінностей та носіїв актуальної інформації охоплювала всі ті напрямки, про які йшлося вище. Водночас, як свідчить список “книг з Харкова” (майже 700 бібліографічних описів), що був складений у серпні 1943 р. і зберігся в архіві ERR (9), в останній період діяльності штабу Розенберга в Україні інтереси його “книголюбів” значно розширилися. Разом з технічною літературою, виданнями з геології, палеонтології, з питань промислового виробництва, статистичною та довідковою літературою про окремі регіони України, картографічними творами вилучалася література гуманітарного профілю, різноманітна за тематикою, безпосередньо не пов’язана з ідеологією більшовизму. Це — видання з питань мистецтва (історія російського та українського живопису, графіки, скульптури, архітектури, музики, театру та кінематографу; теорія сценічного мистецтва), література з музеєзнавства, книгознавства, богослов’я. Великої уваги приділялося також добіркам ілюстрованих видань, присвячених життєвому і творчому шляху Т. Г. Шевченка, І. Ю. Рєпіна (див. факсимільне відтворення цього списку у розділі “Документи”).

На відміну від варварської, безсоромно грабіжницької діяльності “колон Кюнсберга”, роботу штабу Розенберга було поставлено на “наукову основу”, змістом якої стала передислокація частини книжкових фондів України (а точніше — розграбування національних книгосховищ). Така робота здійснювалася з метою наближення книжкових багатств до провідних наукових центрів Німеччини, а також їх збереження і, як стверджувалось у документах штабу Розенберга, “подальшого використання з метою вгамування культурного

голоду українського народу...” (з листа Венднагеля, керівника харківської робочої групи ERR, доктору Г. Вінтеру, березень 1943 р.) (10).

Тематика широкомасштабних та багатоаспектних досліджень “східних територій”, теорії та практики більшовизму також розроблялася у групах ERR. Надходження з бібліотек України та інших книгосховищ СРСР формували фонд спеціалізованої бібліотеки Ostbücherei Rozenberg, заснованої у Берліні 1941 р. і переведеної пізніше до Радцибора. Навесні 1945 р. в цій бібліотеці було понад півмільйона книжок (11).

Контроль за станом та діяльністю бібліотек України в роки окупації здійснювало німецьке Крайове управління архівами, бібліотеками та музеями (Київ), яке входило до структури Архівного управління Рейху. Підпорядковуючись Еріхові Коху, керівник українського управління Георг Вінтер водночас був однією з керівних осіб Оперативного штабу Розенберга. Слід відзначити, що Г. Вінтер, архівіст за фахом, особисто здійснював огляд харківських закладів культури (12).

Місцеве ж керівництво бібліотеками уособлював бібліотечний підвідділ (секція) відділу освіти Харківської міської управи. Як установа несаможиттєва, підпорядкована німецькій владі, міська управа лише дублювала (у різних варіантах) дії окупантів. У культурно-просвітницькій роботі їй було надано певної “свободи” у межах націонал-соціалістичної ідеології, при умові, що всі заходи матимуть профашистську спрямованість.

Починаючи з другої половини 1942 р., головними адміністраторами найбільших бібліотек міста стали представники ERR. Вони взяли під контроль діяльність директорів, які походили з кадрових бібліотечних працівників радянського часу. До міської управи почали надсилатися щомісячні та річні звіти, прохання стосовно виділення коштів на утримання та функціонування бібліотек, що обслуговували не тільки окупаційну владу та війська, а й місцеве населення; прохання на дозвіл щодо придбання книжкових фондів державних та відомчих бібліотек, які припинили своє існування; цінних особистих збірань, які залишилися без догляду тощо.

В цей час у звітній документації бібліотек з'являється показник: відбір літератури згідно з замовленнями штабу Розенберга. Наприклад, у звіті Бібліотеки ім. В. Г. Короленка за вересень 1942 р. вказано: “Для штабу Розенберга подано 8026 книг”, за листопад: “Видано книг та журналів 1668. Для штабу Розенберга — 9985. Разом 11653” (13). Підсумки цієї роботи, що виконувалася відповідно до інструкції керівника харківської робочої групи ERR про відбір радянської ідеологічної літератури (14), були викладені у річному звіті: “Для штабу Розенберга (...) подано 34654 кн.” (15). Штати бібліотеки збільшилися у 1942 р. на 11 чол., які були прийняті “для роботи за завданням штабу п. Розенберга” (16).

Влітку 1942 р. було створено загальноміську бібліотечну комісію на допомогу місцевій групі ERR ("комісію по очищенню бібліотек"). Вона регулярно проводила засідання у Бібліотеці ім. В. Г. Короленка "для з'ясування сумнівних питань і одержання вказівок з штабу Розенберга". До її складу входили І. О. Голоцван — працівник відділу освіти міської управи, проф. К. О. Дубняк, доц. Ю. П. Шевельов, заступник директора ЦНБ Харківського університету О. Д. Багалій. Обов'язки секретаря комісії виконувала заступник директора Бібліотеки ім. В. Г. Короленка О. Н. Кривецька (17). Члени комісії брали участь у відборі у бібліотеках міста видань "небажаних" авторів, перш за все, письменників-комуністів, єврейських письменників, українських та зарубіжних літераторів єврейського походження; складали звіти про свою діяльність; проводили пошук "цінних видань з науки і техніки" та "антикварних унікумів" (18).

Функції координаторів штаб Розенберга завжди надавав своїм власним підрозділам. Більше того, в інструкції харківського керівника ERR особливо підкреслювалося, що добір та вилучення літератури у Бібліотеці ім. В. Г. Короленка буде організовано і безпосередньо здійснено представниками штабу Розенберга. Однак виконати це завдання вони були неспроможні. І тому до відбору літератури було залучено кадрових співробітників бібліотеки.

Серед архівних документів харківської робочої групи ERR зберігся і профіль комплектування нового "спецфонду", до якого відбиралася переважно більшовицька ідеологічна література і який, на думку фашистських ідеологів, повинен був стати альтернативою "спецфондам" сталінського режиму. Ця література поки що не вилучалася у повному обсязі з бібліотек, але зберігалася окремо як резервний фонд *Ostbücherei Rozenberg*, і лише навесні 1943 р. окупанти почали готувати її для відправки до Німеччини.

Окрім літератури, яка містила пропаганду більшовицької ідеології, відбиралися радянські наукові та технічні видання за останні роки, довідкові матеріали, карти, атласи, література з етнографії (тематика: "Народи СРСР"). Видання з "єврейського питання", твори єврейських вчених та письменників відбиралися для книжкового фонду спеціалізованого дослідницького центру *Nohe Schule* у Франкфурті (19).

2

Про події того часу, про те, що пережили хранителі бібліотечних скарбів Харкова, які фонди було втрачено і що вдалося зберегти, розповідають архівні документи. Це були найтяжчі часи в історії ХДНБ ім. В. Г. Короленка та ЦНБ Харківського університету.

Діяльність окупантів у Бібліотеці ім. В. Г. Короленка послідовно відображена в акті "Про втрату бібліотекою книжкового фонду під час оку-

пації Харкова німцями з 24.10.1941 р. по 23.08.43 р.", який було підписано 26 серпня 1943 р. в.о. директора М. І. Румницькою, завідувачами підрозділів Л. В. Анахіною та О. Ф. Самаріною, бібліографами Т. І. Малець та Є. О. Мартиною (20); в акті "Про шкоду, заподіяну німецько-фашистськими загарбниками та їх поплічниками ДНБ ім. В. Г. Короленка" від 6 грудня 1943 р., за підписами директора бібліотеки П. С. Сафронова, співробітників Є. О. Мартиної та Ф. І. Іванова (21); у спогадах М. І. Румницької.

Звертаючись до цих матеріалів, слід пам'ятати, що вони були складені за "гарячими слідами" і вміщують ряд не зовсім точних відомостей і протиріч. Окрім того, деякі факти з ідеологічних мотивів взагалі замовчуються. Однак відомості про головні події та дійових осіб є достовірними. Це підтверджують і архівні матеріали штабу Розенберга, і документи з фонду міської управи (ДАХО).

"Через лінію фронту долітали найстрашніші чутки про долю короленківської скарбниці, — писав у 1943 р. О. Є. Ільченко. — То ми дізнавалися, що бібліотеку розбомбили, то запалили, то йшлося про розбиті книгосховища. І все це було правдою" (Література і мистецтво. — 1943. — № 46. — 13 листопада).

З 25 жовтня 1941 до січня 1942 року у ХДНБ господарювали офіцери та солдати з "колон Кюнсберга" на чолі з офіцером СС Френцом. Спочатку за його наказом були опечатані приміщення бібліотеки. Надалі співробітники мали можливість виходити на роботу і, перш за все, вони почали переносити книги з напівзруйнованого книгосховища (22) до інших приміщень. Ця робота тривала і взимку 1941—1942 рр. під час дуже великих морозів, коли опалювальна система у бібліотеці не працювала. Вдалося перенести понад 1,2 млн. примірників. Основну частину бібліотечного фонду було врятовано завдяки самовідданій праці співробітників ХДНБ М. І. Румницької, Л. І. Вовк, О. В. Гаврилової, Є. Ф. Долинської, Г. Д. Клявіної, Т. І. Малець, Є. О. Мартиної, Г. В. Марченко, М. П. Мяркої, В. О. Новикової, Є. О. Панченко, Н. І. Радченко, Н. О. Розальйон, С. М. Ставровського, О. Н. Тараховської, О. М. Уткіної, Л. Я. Цеврій, Т. С. Штефан, М. Л. Яковлевої та інших (23).

Сергій Миколайович Ставровський, провідний фахівець відділу рідкісних видань та рукописів, у перші місяці окупації виконував обов'язки хранителя колекцій свого відділу. Взимку 1941—1942 рр. С. М. Ставровський помер голодною смертю (24).

Надалі пам'ятками друку та писемності завідувала М. І. Румницька.

У грудні 1941 р. за розпорядженням Френца співробітники бібліотеки відібрали колекцію географічних карт XVIII—XX ст. (10518 прим.) і майже всі географічні атласи (50 прим.), у т.ч. й такі рідкісні та цінні, як "Атлас Российский" (СПб., 1745), "Российский атлас" (СПб., 1792), карти України

XIX — поч. XX ст. Основну частину колекції карт складали видання 1920-х — 1930-х рр. Усі ці документи згодом було відправлено до Берліна у підпорядкування МЗС Німеччини.

Із спогадів М. І. Румницької дізнаємось, що у кінці 1941 р. численні відвідувачі бібліотеки, які були представниками різних німецьких відомств, “цікавилися літературою за всіма галузями знань як російською, так і німецькою мовами. Головним чином, виданнями з геодезії, геології, військових дисциплін, географії, а також довідниками, адресними календарями, телефонними книгами, белетристикою німецькою мовою для військових частин. (...) Досить часто приїжджали з Німеччини науковці, бібліографи, бібліотекарі, серед них — ті, що знали російську мову. Іноді вони лише знайомилися з нашими каталогами, вивчаючи за їх допомогою фонди” (арк. 12 зв. — 13).

Таким фахівцем, який вивчав фонди Бібліотеки ім. В. Г. Короленка та ЦНБ ХДУ, був науковий співробітник Берлінської бібліотеки Олександр Гимпель. До 1917 року він працював у Публічній бібліотеці Санкт-Петербурга.

Співробітники Бібліотеки ім. В. Г. Короленка були змушені надсилати літературу до Берліна на замовлення німецьких вчених, промисловців, військових фахівців, чиновників, дипломатів, представників спецслужб. В кінці 1941 та на початку 1942 рр., згадує М. І. Румницька, замовлялися “книги з геології й корисних копалин Західного Сибіру, Казахстану, басейну р. Нижня Тунгуска, праці Томського державного університету, Азово-Чорноморського університету, (література про) Середню Азію, Красноярський край, нафтові родовища Азербайджанського краю; “Чувашія за 15 років у цифрах”; про посівні площі СРСР” у 1939 р.; “Алфавітний список поштових підприємств Союзу РСР” і т.ін.” (арк. 13 зв.).

Обсяг літератури, вилученої водночас за берлінськими списками, в кінці 1941—1942 рр. досягав 250 прим. Наприклад, 8 серпня 1942 р. було вилучено 182 книги, серед яких — видання “з питань сільського господарства, а також Конституція” (там же).

У Бібліотеці ім. В. Г. Короленка було відкрито “абонемент” для німецьких військових, а також офіцерів і солдатів італійського військового підрозділу, що розташувався у приміщеннях бібліотеки. Взяті книги назад найчастіше не поверталися.

Вилучення “шкідливої” літератури здійснювалося не лише окупантами, а й представниками місцевої влади — за вказівкою міської управи (25).

Починаючи з січня 1942 р., після від’їзду Френца до Німеччини, бібліотека перебувала у підпорядкуванні штандорткомендатури. Як свідчать складачі акта від 26.08.1943 р., “(...) кількість вилучених книжок під час перебування ключів у німецького офіцера Френца та штандорткомендатури, в часи відсутності співробітників, порахувати не можна. Вважаємо — до 400 прим. ста-

родруків з мистецтва” (арк. 10). З цього приводу слід відзначити, що вже у листопаді-грудні 1941 р. у співробітників було 15 додаткових “вихідних”, коли за розпорядженням Френца їм заборонялося заходити до приміщень бібліотеки (26).

У радянській пресі воєнного часу було опубліковано (у факсимільному відтворенні) письмову заяву оберштурмфюрера СС доктора Нормана Ферстера — одного з кюнсбергових “ястребів”, полоненого під Моздоком. Серед його зізнань, які він зробив 10 листопада 1942 р., є й таке: “У Харкові, в Бібліотеці ім. Короленка, відібрано та відправлено до Берліна декілька тисяч цінних книг у розкішних виданнях” (Красная звезда. — 1942. — 17 листопада).

У лютому 1942 р. з Берліна прибув офіцер (очевидно, співпрацівник МЗС), щоб забрати радянський “спецфонд” — літературу обмеженого користування, обсяг якої склав 20 тис. примірників. Однак частину “спецфонду” (дореволюційні видання, дублети) за ініціативою М. І. Румницької вдалося відокремити і залишити у бібліотеці. Представники ж іншого німецького відомства Масс і двоє його колег переглянули та відібрали інформативно цінні технічні журнали (2507 прим.; тут і далі за відомостями акту від 26 серпня 1943 р.). Забрано було також майже 4 тис. примірників наукової літератури, в основному, радянського періоду; 2,5 тис. примірників художньої літератури німецькою мовою, 1014 примірників іноземних журналів (64 назви).

Представники Оперативного штабу Розенберга з’явилися у Харкові в 1942 р. і розташувалися за адресою: вул. Сумська, 48. Бібліотеку ім. В. Г. Короленка вони відразу визначили одним з основних “об’єктів дослідження”. Ці самозванці-куратори брали з бібліотеки не лише книги, а навіть столи, стільці, крісла для приміщень харківської робочої групи, де влаштовувалися книжкові виставки з метою пропаганди фашистської ідеології. Місцева група ERR розпочала систематичну роботу з каталогами та фондами бібліотеки у червні 1942 р. Спочатку відбирали соціально-економічну літературу. Всім цим керував у червні-липні представник ERR Сколауде. “Він проводив у бібліотеці весь робочий день, — згадує М. І. Румницька, — мав окремий штат для цієї роботи” (арк. 26). У серпні досліджувати фонди бібліотеки починає представник ERR Томсон, бібліограф за фахом, який у 1910 р. працював в одній з бібліотек Прибалтики. Томсон досконало знав російську мову. Тепер робота значно пожвавішала: “За всіма галузями знань (представник ERR) запрошував фахівців (співпрацівників бібліотеки та вчених, які залишилися у місті. — Упоряд.). Вони за систематичним каталогом відбирали кращу змістовну наукову літературу радянського періоду. Далі Томсон реєстрував її, а каталожні картки для неї виймав з алфавітного каталога. (...). Ці книги

розставлялися на полиці за порядком номерів, визначеним Томсоном...” (арк. 13 зв.).

Загальну організацію роботи з харківськими книжковими фондами здійснювали керівники місцевої групи ERR Венднагель (27) (червень 1942 р. — весна 1943 р.) та Шмідт (останні місяці окупації). За цей час з фондів Бібліотеки ім. В. Г. Короленка було відібрано десятки тисяч видань. Не задовго до першого визволення Харкова, 6 лютого 1943 р., Венднагель дав розпорядження спакувати для відправки до Німеччини майже 30 тис. прим. з книжкових партій, сформованих Сколауде і Томсоном. Разом з цим працівники бібліотеки одержали вказівку спакувати й систематичний каталог бібліотеки. Згадує М. І. Румницька: “Я щодня, коли проходила біля штабу Розенберга, дивилася, чи є на будинку фашистський прапор (...). 11.02. прапор зник, і я з полегшенням зітхнула: книги й каталог врятовано” (арк. 13 зв.).

Незабаром до міста увійшли війська Червоної Армії, однак 11 березня на західну околицю Харкова увірвалася дивізія СС “Рейх”. В середині березня у Харкові знову господарювали фашисти. За свідченням очевидців, есесівці влаштували “повний погром” у приміщеннях бібліотеки. Будинок № 16 у провулку Короленка 15 березня було спалено. Тут загинули сотні тисяч примірників літератури з різних бібліотек, у т.ч. з фондів ХДНБ. Серед цих видань були й тисячі примірників, які відібрала місцева група ERR для відправки до Німеччини (про це йшлося вище).

У березні 1943 р. виникла загроза повного знищення книжкового фонду Бібліотеки ім. В. Г. Короленка. 18 березня перед її будинком офіцери та солдати німецької жандармерії розпалили величезне вогнище з книг. Майже повністю згоріла колекція східної літератури (близько 30 тис. прим.), яка включала видання XIX—XX ст. Збереглася лише та невелика її частина, що увійшла до фонду стародруків та рідкісних видань. Окупанти мали намір продовжити акцію і далі, тобто хотіли викинути з вікон бібліотеки на бруківку майже всі її книги, та на перешкоді цьому став військовий комендант Харкова, а міська управа, підтримавши звернення М. І. Румницької, видала бібліотеці охоронну грамоту (28).

Виявилося, що Бібліотека ім. В. Г. Короленка, як і раніше, входить до складу найважливіших об’єктів, “куратором” яких залишався штаб Розенберга. 20 березня 1943 р. у бібліотеці знову з’явився Венднагель з помічниками. А в квітні (за даними акта від 6.12.1943 р. — 18 квітня) вони забрали систематичний каталог (13 каталожних шаф, 802 шухляди, до 1,2 млн. карток) і, як згадує М. І. Румницька: “(...) поставили на платформу машини і повезли на вокзал. На наш протест відповідали: “Закінчиться війна, ми вам його повернемо”, а на клопотання міської управи перед штандорткомендатурою сказали, що повернуть через 2 тижні” (арк. 15) (29).

Остання операція Венднагеля у Бібліотеці ім. В. Г. Короленка була здійснена у квітні-травні 1943 р. 22 квітня він дав розпорядження про видачу представникам ERR партії вже відібраної літератури (7,5 тис. прим.). Працівникам бібліотеки М.І.Румницькій, Л. В. Анахіній, Е. О. Панченко, О. Ф. Самариній вдалося повторно переглянути ці книги і більшу частину (до 5 тис. прим.), з тих чи інших причин, залишити у фонді ХДНБ.

У кінці травня Венднагель покинув Харків. На посаду керівника місцевої групи було призначено Шмідта.

Починаючи з квітня 1943 р., німецьке військове командування фактично вже не втручалось у бібліотечні справи, що повністю підпорядкувалися міській управі й штабу Розенберга, представник якого Споркет у травні стає головним адміністратором Бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

В останні місяці окупації Споркет налагодив роботу з бібліографічними списками, які вміщували описи російських та українських видань у латинському алфавіті. Ці списки направляв з Києва Томсон, який увійшов до головної робочої групи ERR. Книги, необхідні рейху, спочатку розшукувалися у київських бібліотеках (Томсон в основному працював у Бібліотеці ім. ВКП(б); тепер — Національна парламентська бібліотека України). Опісля списки надходили до ХДНБ, ЦНБ ХДУ та інших бібліотек Харкова. Працівники ХДНБ всіляко намагалися стати на перешкоді виконанню запитів Томсона, хоча й змушені були безпосередньо виконувати цю роботу. Починаючи з квітня і до початку серпня 1943 р. за цими списками було відібрано лише 674 прим. (30).

Навесні 1943 р. Бібліотеку ім. В. Г. Короленка спіткало лихо: 10 березня німецька авіабомба пробила дах над великим читальним залом, де знаходилися, за свідченнями М. І. Румницької, до 200 тис. прим. книг (в одному з донесень Венднагеля наведено іншу цифру — 250 тис. прим.) (31), перенесених із зруйнованого книгосховища. Виникла загроза повного обвалу стелі. Однак працівники встигли врятувати частину цієї літератури (до 80%). Після першого весняного дощу стеля обвалилася. Під її уламками опинилися майже 10 тис. рідкісних та цінних видань, з яких 6 тис. прим. були пошкоджені й деь до 3 тис. фактично знищені. Це були стародруки з колекції відділу рідкісних видань та рукописів, створеного у ХДНБ незадовго до війни (1940 р.). Цифри взято із спогадів М. І. Румницької. В акті від 26.08.1943 р. є таке уточнення: в результаті обвалу стелі фізично було втрачено 3020 стародруків — пам'яток вітчизняної та світової книжкової культури.

Окупанти у своїх харківських бібліотечних операціях ставили за мету, перш за все, вилучити літературу ідеологічної спрямованості та військово-практичної тематики і не встигли як слід приділити уваги відбору слов'янських

стародруків та рідкісних видань для колекцій бібліотек Німеччини. Вони лише зрідка зверталися по допомогу до берлінських книгознавців та архівістів “в оцінці книг та архівних документів, серед яких, можливо, є цінні знахідки” (з листування ERR, весна 1942 р.) (32).

Тому можна зробити припущення, що українські і російські пам'ятки друку, шифри та бібліографічні описи яких були внесені до картотеки “Втрачені видання” (знаходиться у відділі рідкісних видань та рукописів ХДНБ), в основному належали до тієї партії книг, котра загинула навесні 1943 року.

Серед них — найрідкісніші українські стародруки, у т.ч.: Акафісти (К.: друк. Лаври, 1636), Октоїх (Львів: друк. Братства, 1644), Требник (Львів: друк. Братства, 1695), Леїтургіаріон, си єсть Служебник (Львів: друк. Братства, 1702); почаївські видання 1760 — 1790-х рр.; московські видання кирилівського шрифту XVIII ст.; книги громадянського шрифту XVIII — першої третини XIX ст., серед яких:

Тредиаковский В. К. Слово о богатом, различном, искусном и несхотственном витийстве. — СПб.: Тип. Акад. наук, 1745. — 115 с.

Феофан Прокопович. Рассуждение о безбожии. — М.: Тип. унив., 1774. — 38 с.

Його ж. Рассуждение о книзе Соломоновой, нарицаемой Песни Песней. — М.: Тип. унив., 1774. — 34 с.

Аршеневский В. Слово о начале, связи и взаимном пособии математических наук и пользе оных. — М.: Тип. унив., 1794. — 16 с.

Херасков М. М. Царь, или спасенный Новгород: Стихотвор. повесть. — М.: Тип. унив. у Ридигера и Клаудия, 1800. — [8], 246 с.

Стройновский В. Наука права природного, политического, государственного хозяйства и права народов /Перевод с польского В. Анастасевича. — Ч.1. — СПб., 1808. — VI, 49 с.

Евгений [Болховитинов Е.А.] Пастырское увещание о прививании предохранительной коровей оспы. — СПб., 1811. — 22 с.

Северные цветы на 1825 год, собр. бароном Дельвигом. — СПб., 1824. — IV, 2, 359 с.

Пушкин А. С. Стихотворения. — Ч. 3. — СПб., 1832. — 208 с.

Языков Н. М. Стихотворения. — СПб., 1833. — IX, 308 с.

Втратила бібліотека й декілька сотень іноземних стародруків. Нижче наведено бібліографічні відомості про деякі з них.

Homeri Odessea. — Atrebatium, 1567.

Antonius. Summae sacrae theologiae, juris pontificij et caesareae. — Venetiis, 1582.

Castellio S. Dialogorum sacrorum. — Lipsia, 1585.

Carbo L. Compendium absolutissimum Totius Summae theologiae. — Venetiis, 1587.

Gonzalez F. Logica. — Roma, 1639.

Benesius I. B. Theatrum swiata wszystkiego. — Kraków, 1659.

Du-Four S. Instruction morale. — Amsterdam, 1860.

Aubery M. L'histoire du cardinal Mazarin. — Paris, 1688.

Corneille P. Oeuvres diverses. — Amsterdam, 1740.

Частина з них, можливо, загинула, інша частина могла опинитися у складі "декількох тисяч" цінних та розкішних видань, про які писав Н.Ферстер.

Як свідчить картотека "Втрачені видання", окупанти встигли зробити значні вилучення в таких колекціях пам'яток друку, як прижиттєві й рідкісні видання творів класиків світової літератури (твори німецьких та французьких письменників XVII — XX ст.); рідкісні ілюстровані видання XVII — XVIII ст. ("стародруки з мистецтва", про які згадується в акті від 26.08.1943 р.).

Стосовно знищеної партії літератури, слід відзначити, що разом з колекцією східної книги згоріло унікальне зібрання книг для дітей та юнацтва (близько 95 тис. прим.), до якого увійшли перші українські та російські видання цієї групи (XIX — поч. XX ст.), що також вважаються пам'ятками друку.

У 1941—1943 рр. в ХДНБ тимчасово знаходилися книжкові фонди ряду бібліотек, музеїв, інших установ та організацій, особисті бібліотеки діячів науки та культури. (33). Ці зібрання, які надійшли до Бібліотеки ім. В. Г. Короленка незадовго до окупації, зберегти не судилося, хоча декотрі з них фашисти все ж таки встигли відправити до Німеччини (колекція Київської історичної бібліотеки; книги з бібліотеки Харківського відділення Спілки радянських письменників України та інші). Основна частина зібрань (у т.ч. бібліотечний фонд Харківського педагогічного інституту іноземних мов, бібліотека Палацу піонерів, фонд обласної дитячої бібліотеки тощо) згоріли у пожежі 15 березня 1943 р.

Як свідчить М. І. Румницька, там було "багато найціннішої літератури та комплектів газет з різних бібліотек, установ та приватних бібліотек" (арк.15). Всього, за даними серпневого акту 1943 р., загинуло 250 тис. прим. Але М. І. Румницька, очевидно, наводить точнішу цифру — 270238.

Колекція стародруків Київської історичної бібліотеки, що містила майже 3 тис. пам'яток, — є однією з найдорожчих втрат української культури в роки Другої світової війни. Книги були перевезені з Києва до Харкова для подальшої евакуації, але залишилися в окупованому місті під наглядом працівників ХДНБ.

Із спогадів М. І. Румницької: "У березні (1942 р. — Упоряд.) один з німецьких офіцерів приїхав і запропонував видати йому 3000 книг з Київської історичної бібліотеки — надзвичайно цінної, рідкісної, унікальної літератури" (арк.13). У більш докладних мемуарних нотатках М. І. Румницька ось що розповідає про пограбування "київських скарбів": "Це були стародруки —

дивовижні видання. Коли прийшли загарбники, ми їх перенесли з ящиків до відділу обробки й прикрили різними книгами. У кінці лютого (1942 р. — Упоряд.). в бібліотеці з'явилися два фашисти і почали вимагати 3000 книг, перевезених з Києва. Треба було віддати. [Анастасія] Омеляненко вирішила декілька книг розсунути по полицях (з мого дозволу). Але, на жаль, нам це не вдалося, бо загарбники нищпорили скрізь, оглядали всі полиці, і, знайшовши декілька книг, нагрімали на Омеляненко, звеліли все вийняти, погрожуючи мало не розстрілом за приховування “хоча б однієї книги” (арк. 31).

Підсумовуючи ці дещо суперечливі свідчення, можна зробити висновок: представники групи Кюнсберга, які у кінці 1941 — на поч. 1942 р. спеціально розшукували київські книжкові колекції для відправки до Німеччини (34), зуміли “вийти на слід” зібрання Київської історичної бібліотеки і в кінці лютого чи на початку березня знайшли його в Харкові. Невдовзі книги було відправлено до Німеччини.

3

Дуже постраждав у роки окупації фонд Центральної наукової бібліотеки Харківського університету, хоча й у меншому обсязі, ніж фонд ХДНБ. Пограбування цього другого за розміром книгосховища Харкова здійснювалося офіцерами та солдатами окупаційних військ, представниками групи Кюнсберга та Оперативного штабу Розенберга, а також працівниками німецьких міністерств.

У страшних умовах окупації маленький колектив ЦНБ ХДУ, знесилені від голоду й холоду люди, робили свою справу, рятували книги, вболіваючи за майбутнє бібліотеки. Це — О. С. Александрович, А. А. Борщ, С. І. Кругляков, Н. Г. Корнильєва, К. В. Линтварьова, Ф. П. Переродов, М. Ф. Попова, М. П. Самарін, В. Д. Ткаченко, В. Н. Чекунов, М. С. Чентукова та інші. Документи свідчать про те, що працівники бібліотеки, ризикуючи життям, намагалися зберегти унікальний книжковий фонд, перші колекції якого було створено зусиллями В. Н. Каразіна на початку XIX століття.

Бібліотекарям А. А. Борщ та О. С. Александрович вдалося заховати від грабіжників цінні рукописи та надзвичайно рідкісні стародруки, починаючи з колекції інкунабул. Скриню, в якій вони знаходилися, було завалено дошками та лахміттям. Багато раритетів університетського зібрання було врятовано. Повністю зберігся 500-тисячний фонд навчальної літератури (35).

Між іншим, як свідчать вже повоєнні акти, протягом першого місяця окупації (з 25 жовтня по листопад 1941 р.) з бібліотеки “зникли винятково цінні книги за такими відділами: географія, геологія, геодезія, а також всі атласи, геологічні та географічні карти, плакати і фото загальною кількістю до 10 тис. одиниць” (36).

Отже, з цього випливає, що акцію по вилученню з харківських бібліотек вібрань картографічних творів було здійснено оперативно і завершено до початку 1942 р.

Представники ERR розпочали роботу з фондами ХДНБ і ЦНБ ХДУ одночасно — у червні 1942 р. Вже 3 червня керівництво університетської бібліотеки одержало наказ віддати у розпорядження окупантів “всю політичну літературу та періодичні видання” (архів ЦНБ ХДУ).

На відміну від діяльності у ХДНБ, робота групи ERR в університетському книгосховищі регулярно відображалася не лише у звітах, а і в актах (навіть пронумерованих!), бібліографічних списках, які складали бібліотекарі при вилученні книг (ці матеріали й зараз зберігаються в архіві ЦНБ ХДУ). Наприклад, в акті за № 5 від 17 червня 1942 р. зафіксовано, що місцева група ERR взяла 17625 примірників. За оцінкою радянських експертів, це була “найцінніша соціально-економічна література” (37). До акта за № 6 від 1 липня 1942 р. було занесено 1722 книги та 831 одиницю фотоматеріалів. Згідно зі списком, доданим до цього документа, було вилучено велику партію іноземної та вітчизняної наукової літератури з географії, геології, геохімії, геоботаніки (у т.ч. праці найвідоміших вчених, видання високого поліграфічного рівня). Безперервний інвентарний ряд, велика кількість примірників окремих видань — все це свідчить про те, що вказаним зібранням було завдано непоправної шкоди.

Послідовність інвентарних номерів у списку до акта за № 5 також означає, що з полиць було знято майже всю соціально-економічну літературу радянського періоду. За свідченням архівних документів, у червні 1942 р. окупанти завантажили літературою 7 тритонних машин (38).

У списках ЦНБ ХДУ подано також видання з історії й культури єврейського народу, з історії Польщі. Списки з позначкою “До штабу Розенберга” містять численні прижиттєві та інші цінні (у т.ч. ілюстровані) видання творів класиків російської та західноєвропейської (переважно французької) літератури. Вихідні відомості цих книжок не повністю наведено у списках, однак інвентарні номери вказують на те, що переважну більшість з них було видано на початку XIX ст. Таким чином, чимало поліграфічних шедеврів назавжди втрачено для найстарішої університетської бібліотеки України.

У звіті ЦНБ ХДУ про роботу за III кв. 1942 р. читаємо таке: “Складено актові списки на агітаційно-політичну літературу, яка була виключена за завданням штабдорткомендатури в кількості 35000 прим. №” (архів бібліотеки; списки відсутні). Забрано було також всі журнали соціально-економічного профілю і 512 комплектів радянських газет 1917 — 1941 рр.

Досить часто вилучалися література за конкретною тематикою. Наприклад, у звіті за вересень 1942 р. є примітка: “Підібрано для військових

(мадяр) літературу з історії Угорщини (268 назв)". Збереглися також списки для ERR. Перший — "книг про Чехословаччину", другий — "книг, переданих через бібліотеку російським військовополоненим" (без дати). Позначка "з книг Білецького" поруч з позиціями другого списку дає підставу датувати цей документ кінцем 1942 — поч. 1943 р., бо особисту бібліотеку видатного українського вченого-філолога О. І. Білецького було передано до ЦНБ ХДУ у листопаді 1942 р. згідно з рішенням відділу освіти міської управи.

Пізніше за київськими списками офіцери ERR Ангер та Рейхель (останній працював також з фондами ХДНБ) вилучили у ЦНБ ХДУ ще 800 прим. До Німеччини було відправлено й інші, менші за обсягом партії літератури.

За таким "сценарієм" окупанти здійснювали бібліотечні операції в інших великих книгосховищах міста — у Науково-технічній бібліотеці (зараз — ЦНБ ХЦНТІ) та Медичній бібліотеці. Тут вилучалася переважно технічна книга та періодика радянського часу, видання з питань військової медицини.

4

Однією з найважчих проблем, яка постала перед істориками окупаційного періоду 1941 — 1943 рр., є одержання вірогідних і досить точних статистичних даних стосовно втрат з фондів українських архівів, музеїв, бібліотек, а також втрат пам'яток культури, які зникли або ж були знищені. Що ж до бібліотечних фондів Харкова, то формальний порівняльний аналіз таких показників, як обсяги фондів найбільших бібліотек у 1940 — 1941 рр. та 1943 — 1945 рр., не може дати ніяких пояснень, бо книжкові зібрання, що постраждали в роки війни, в той же час поповнювалися за рахунок інших бібліотек, які припинили своє існування. До того ж бібліотечна статистика як за радянського часу, так і в окупаційний період була неточною. Наприклад, актом від 26.08.1943 р. стверджується, що ХДНБ втратила у 1942 — 1943 рр. 595086 прим., в акті ж від 6.12.1943 р. наведено іншу цифру — 618,5 тис. прим. Коли підсумувати вказані в останньому документі обсяги розкраденої у різні часи літератури та інші втрати з книжкового фонду бібліотеки, одержимо лише 518 тис. примірників.

Загальний обсяг втраченої літератури, як бачимо, є меншим, ніж той, що було вказано у серпневому акті. Це цілком закономірно, бо акт від 6.12.1943 р., на відміну від серпневого, не відображає кількості знищеної літератури інших бібліотек, яка тимчасово перебувала у ХДНБ (250—270,2 тис. прим.). Але кількість втрачених видань, які були наявні у фонді ХДНБ до війни, за даними акта від 26.08.1943 р., склала десь близько 345,1 тис. прим. Основна їх частина (понад 80%) — це література, спалена окупантами, знищена при

пожежі (у т.ч. партія, яку раніше відібрала місцева група ERR для відправки до Німеччини), а також література, що загинула при обвалах та з інших причин не збереглася до 23 серпня 1943 р. — дня визволення Харкова. Кількість літератури, відправленої до Німеччини, склала десь близько 41 тис. прим., або 11,8% від суми втрат з фонду ХДНБ, вказаних в акті від 26.08.1943 р.

Однак вже у грудні загальну цифру втрат саме з бібліотечного фонду ХДНБ було переглянуто у бік значного збільшення (усього — 518 чи 618 тис. прим.). Це пов'язано з уточненням обсягів літератури з фонду ХДНБ, яка фізично не збереглася (у т.ч. й тієї, що згоріла 15 березня 1943 р.: згідно з даними серпневого акта, — 165 тис. прим.; М. І. Румницька згадує про 194 тис. прим., а в грудневому акті 1943 р. ця цифра вже інша — 263 тис. прим.).

Однією з причин такого різнобою у статистиці є, на наш погляд, й спроба уточнити обсяги літератури, відправленої до Німеччини. Кількість її, без сумніву, перевищувала цифру, одержану нами шляхом підсумування обсягів різночасових вилучень, вказаних у грудневому акті (слід зауважити, що серед них чомусь немає близько 400 “стародруків з мистецтва”, про які йдеться в акті від 26.08.1943 р.) і врахованих складачами при визначенні загального обсягу втрат (40589 прим.).

Немає й не могло бути в актах цифрових відомостей про численні партії літератури й окремі примірники, влучені фашистами без попереднього складання списків і навіть без відома працівників бібліотеки. Ці відомості не потрапляли до щомісячних звітів, які надсилалися до міської управи. У звітах висвітлювалася лише робота для Оперативного штабу Розенберга.

До речі, у грудневому акті 1943 р. стверджується, що починаючи з жовтня 1941 р. до липня 1942 р. (тобто у “дорозенберзький” період) фашисти забрали з фонду бібліотеки 42200 прим. цінної літератури. Зараз важко сказати, чим керувалися складачі акта в цьому випадку, адже наведена цифра перевищує загальний показник вилучень за весь окупаційний період (акт від 26.08.1943р.) більше ніж на 1,5 тис. прим. Разом з тим навряд чи будемо мати адекватне уявлення про розміри пограбувань фонду ХДНБ з відомостей грудневого акта: відібрано фашистами 73 тис. прим., у т.ч. 43 тис. прим. вивезено у 1941 — середині 1942 рр., 30 тис. прим. згоріли 15 березня 1943 р. З цього випливає, що більше ніж за рік роботи у Харкові (червень 1942 — серпень 1943 р.) представникам ERR вдалося відправити до Німеччини лише 800 прим. з фонду ХДНБ. Звичайно, цю цифру дуже занижено: в акті від 6.12.1943 р. не відображено, наприклад, останньої бібліотечної операції Вендтагеля навесні 1943 р. — 2,5 тис. примірників та ін.

Архівні документи ХДНБ та ERR свідчать, що з бібліотеки у другій половині 1942 — 1943 рр. було вивезено до Німеччини не менше 8 тис.

примірників (39). Отже, за весь окупаційний період — не більше ніж 50 тис. примірників. Коли ж взяти до уваги відомості останнього, грудневого акта 1943 р. і зробити в них необхідні корективи стосовно вивезених партій літератури, додавши невраховані 3020 книг, які загинули під уламками стелі читального залу навесні 1943 р., то загальний обсяг втрат з фонду ХДНБ складе майже 526,7 тис. примірників.

Спробуємо перевірити цю цифру. Порівняємо обсяги фонду бібліотеки у довоєнний та повоєнний періоди, враховуючи те, що всі “чужі” книжкові зібрання, які зберігалися у ХДНБ за часи окупації, були ввезені фашистами або знищені, а це означає, що вони не можуть внести ніяких змін до статистики.

Відповідно до звіту про роботу ХДНБ за 1941 р. — останнього радянського документа, якого було складено за три з половиною місяці до окупації Харкова, — на 01.07.1941 р. фонд бібліотеки нараховував 1939143 примірників, у т.ч. 1329293 книги, 609850 прим. періодичних видань (40). У період окупації “чужі” книжкові масиви відображалися у загальних зведеннях про фонд, які подавали працівники бібліотеки до місцевої влади. Наприклад, у звіті за квітень 1942 р. повідомляється, що обсяг фонду складає 2 млн. 90 тис. примірників; у звіті ж за червень — 2 млн. 110524 примірники. Коли порівняти останній показник (який без змін зазначено і в грудневому звіті) (41) з даними на 1.07.1941 р., можна побачити реальні зміни, що відбулися у фонді за останній рік. Тобто ХДНБ втратила десь біля 100 тис. примірників, однак і придбала 250 тис. (за твердженням М. І. Румницької, було придбано понад 270,2 тис. примірників).

В акті від 26.08.1943 р. зазначається: “Кількість літератури на 26.08. у книгосховищі бібліотеки [складає] 1500000 книжок, журналів, газет та нот” (арк.10). Якщо взяти до уваги цю цифру, то втрати з бібліотечного фонду в роки війни складуть 439,1 тис. примірників. У звіті ж за 1945 р. повідомляється (з посиланням на акт Державної комісії, що вивчала документальні матеріали та підраховувала втрати з фонду ХДНБ за 1941 — 1943 рр.): “Знищення окупантами майже 500000 [прим.] зробило великий провал у фондах бібліотеки, який ліквідувати буде дуже важко” (42). Без сумніву, до цієї цифри не було додано кількості “чужих” фондів, на відміну від того показника, який наведено в деяких публікаціях (а саме: більше ніж 700 тис. прим.) (43).

За даними першого в радянський період фронтального обліку книжкового фонду ХДНБ, проведеного у 1949—1950 рр., на 1.01.1951 р. у фонді бібліотеки був 1 млн. 264468 книг. Якщо від цієї цифри відняти кількість нових надходжень за 1943—1950 рр. — тобто 955601 прим. книг (без періодичних видань) (44), то обсяг книжкового фонду на 23.08.1943 складатиме лише 308867 примірників.

При перевірці фонду періодичних видань (1950–1951 рр.) спершу за одиницю обліку було взято примірник, потім з 1951 р., відповідно до нового держстандарту, — комплект, і з цього часу переоблік фактично було припинено і тільки підраховано наявні комплекти. Тому нам нічого не залишається, як покластися на відомості акту від 26.08.1943 р., згідно з яким з фонду ХДНБ було вилучено 3521 прим. періодичних видань. (На те, що обсяг цих втрат був дещо більшим, вказують відомості про численні вилучення, невеликі за обсягом і не відображені у документах).

Загальний обсяг фонду ХДНБ, з урахуванням наведеного вище показника — 308867 примірників книг та приблизної кількості періодичних видань, що збереглися (близько 606,3 тис. примірників) на 23.08.1943 р. складав майже 915,2 тис. примірників (пор.: у актах і звітах перших повоєнних років, починаючи з акту 26.08.1943 р., — 1,5–1,7 млн. прим.). Цей показник більш достовірний, ніж кількісні характеристики фонду, відображені у звітах і актах ХДНБ до фронтального переобліку 1949–1950 рр. Очевидно, в 1941 р. обсяг фонду бібліотеки ще не досяг 1 млн. 939 тис. прим. (як вказано у звіті). Коли б це мало місце, втрати 1941–1943 рр. перевищили б 1 млн. прим., що не підтверджується архівними документами, де зафіксовано всі великі бібліотечні операції фашистів.

Ці цифрові “аномалії” не були враховані авторами збірника “Досвід роботи ДНБ імені В. Г. Короленка” (Х., 1955), де без жодної аргументації стверджується, що втрати з бібліотечного фонду в роки війни склали 700 тис. прим. (с.10). Це помітне збільшення показника (у порівнянні з даними, наведеними в актах 1943 р.) було, напевно, спробою узгодити статистичні відомості, сповнені протиріч. Однак, на нашу думку, автори скористалися помилковими вихідними посилками.

Перевірка передбаченого нами обсягу втрат (майже 526,7 тис. прим.) за допомогою звітних даних 1941–1945 рр. виявилася дуже й дуже нелегкою. Уточнити ці відомості можна лише за обліковою документацією, інвентарними й топографічними книгами, де відзначено примірники, відсутні за результатами переобліку фонду 1949–1950 рр. Деякі види і групи видань було втрачено у повному обсязі фондових тисяч (див., наприклад, облікові книги на 537–538 тис., де зареєстровано картографічні видання. На ці тисячі у повоєнний час було заведено топографічні книги — “двійники”, де враховувалися нові надходження).

Фронтальне обстеження цієї документації з використанням ЕОМ допоможе знайти відповідь на питання, які до цього часу є не вирішеними.

В іншому випадку матимемо неповну інформацію, бо бібліографічні списки, які знаходяться в архіві штабу Розенберга (45), картотека “Втрачені книги” та інші джерела містять відомості про 0,3–0,5% вилученої та знищеної

літератури з фонду ХДНБ:

Більш точними є відомості стосовно втрат з фонду ЦНБ Харківського університету. У 15-ти списках, що складені в 1942–1945 рр. й досі зберігаються в архіві бібліотеки, відображено 20745 прим. видань, вилучених німецьким командуванням та представниками ERR. В деяких документах вказано імена осіб, які забирали книги, є навіть їхні підписи; відзначено шлях літератури, наприклад: “Список книг, одержаних доктором Ангером” від 11 червня 1943 р. (43 назви); “Список книг, призначених для відправки до м.Вінниці через доктора Ангера згідно з розпорядженням проректора університету П. Рябокона” від 11 червня 1943 р. (48 назв); “Список книг, виданих доктору Рейхелю для штабу Розенберга” (42 назви) і т.ін.

До актів за номерами 5 і 6, складених влітку 1942 р., додано списки літератури, які вміщують понад 18 тис. назв. Усього, за свідченням архіву ЦНБ ХДУ, бібліотека втратила в роки окупації до 90 тис. прим., з них — 63,5 тис. було вивезено до Німеччини.

У період окупації літературу Харківської медичної бібліотеки (до 100 тис. прим. видань з питань військової медицини) та Харківської науково-технічної бібліотеки (44472 прим. книг, 1105 річних комплектів журналів) було пограбовано фашистами.

Така ж доля спіткала й Українську книжкову палату, вузівські бібліотеки, а також науково-технічні бібліотеки харківських НДІ (тут і далі див. “Історичну довідку про технічні бібліотеки Харкова”; зберігається у ЦНТБ ХЦНТІ).

Виконавці наказів про знищення “більшовицької літератури” часто-густо не знали російської та української мов (перекладачів не вистачало), і тому, щоб не витратити часу на відбір цих видань, вони найчастіше приймали рішення спалити всю бібліотеку. Так загинули книжкові фонди 16-ти районних бібліотек — міських та сільських (46), фонди бібліотек Українського НДІ прикладної хімії (15 тис. прим.), Харківського електромеханічного заводу (97 тис. прим.), науково-технічна та навчальна бібліотека механіко-машинобудівного інституту (до 225 тис. прим.), фонди науково-технічної бібліотеки електротехнічного інституту (98810 прим.) та багато ін.

Ось одне з численних свідчень: “Зайнявши під італійський госпіталь приміщення будівельного інституту, фашисти викинули на подвір’я дуже цінну інститутську бібліотеку, декілька десятків тисяч книжок” (47). Втрачено книжкові фонди більшості архівів та музеїв (у т.ч. Харківського художнього музею), наукових товариств, Будинку вчених, палаців культури. Частина з них вивезено до Німеччини. Наприклад, навесні 1942 р. до Східного інституту (Мюнхен) надійшли друковані матеріали, які зберігалися у Цент-

ривальному державному архіві революції, — рідкісні та цінні книги, брошури, альбоми, журнали, газети, плакати, листівки (48).

Історія пограбування книжкового фонду Харківського історичного музею постає у спогадах його працівниці Л. І. Ткаченко (зберігаються у ХІМ). Музей втратив понад 20 тис. книг, з яких 18 тис. було вивезено до Німеччини.

У Харкові, за свідченням архівних документів ERR, окупанти були “кураторами” 43-х бібліотек з фондом у 4 млн. 136500 прим. (49).

За відомостями “Звіту про стан роботи політосвітніх установ Харківської області на 1 лютого 1944 р.”, втрати з фондів бібліотек Харкова склали 1 млн. 260 тис. прим. (50). Узагальнюючи статистичні дані, наведені вище, можна вважати, що втрати наблизилися до 2 млн., у т.ч. десь близько 300 тис. було вивезено до книгосховищ Німеччини.

За кількістю знищених та пограбованих окупантами українських бібліотечних фондів Харків поступається лише Києву, який втратив більше 4 млн. книг (51).

* * *

Документальні джерела, хоча й відображають певною мірою долю втрачених книжкових фондів, все ж помітно відрізняються від аналогічних їм актів, реєстрів, списків та інших документів стосовно музейних цінностей, де кожен реліквій описано докладно; збереглися наукові описи та фотопідтвернення оригіналів. З харківських бібліотек книги та партії книг вивозилися до Німеччини у переважній більшості не як пам'ятки культури, а як джерела актуальної інформації. Навіть з найбільших харківських книгосховищ — ХДНБ, ЦНБ ХДУ, ХНТБ, ХМБ, перш за все, вилучалася сучасна наукова, інформаційно-бібліографічна та “більшовицька” ідеологічна література. Тому у Харкові в основному збереглися колекції пам'яток друку, починаючи з інкунабул та палеотипів, колекції видань кирилівського шрифту XVII—XVIII ст.

Однак втрачені фонди — це надбання України, і до цього часу така література є цінним джерелом наукової інформації. Розглянуті документи, хоча й містять багато протиріч, все ж розкривають характер, сутність, а головне, наслідки грабіжницької діяльності окупантів у книгосховищах міста. Списки вивезеної літератури, частину яких підписано представниками Оперативного штабу Розенберга, дають підстави гадати, що ця література (або хоча б її частина) і тепер перебуває на території Німеччини.

Вже через декілька днів після визволення Харкова, 30 серпня 1943 р., на загальних зборах працівників Бібліотеки ім. В. Г. Короленка йшлося про необхідність “розпочати розшук літератури, якої з України багато вивезено німцями” (52).

Відомості про значні втрати ХДНБ й інших бібліотек Харкова знайшли своє місце серед звинувачувальних матеріалів на Нюрнберзькому процесі 1945–1946 рр. (53).

На жаль, протягом усього повоєнного часу до фонду Бібліотеки ім. В. Г. Короленка повернулося лише 12 видань з тих десятків тисяч, які було вивезено до Німеччини. Книги надійшли у 1985 р. з Мюнхена. Ще одне видання зі штампом ХДНБ передав житель Донецька Ф. А. Баландюк. В роки війни цю книгу він знайшов у німецького офіцера, якого взяв у полон (54).

Навесні 1995 р. майже 700 видань повернулося з Німеччини до київських книгосховищ. Ці книги знаходилися у запаснику одного з етнографічних музеїв на півдні країни. Маємо надію, що співпраця з німецькою стороною з проблем реституції бібліотечних цінностей буде тривати як на рівні урядів обох країн і відповідних державних комісій (55), так і під час безпосередніх наукових контактів фахівців-книгознавців, бібліографів і бібліотекознавців.

Нижче подаються документи із фондів Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України (ЦДАВО), м. Київ; Державного архіву Харківської області (ДАХО); Архіву Центральної наукової бібліотеки (ЦНБ) Харківського державного університету; Відділу рідкісних видань та рукописів Харківської державної наукової бібліотеки (ХДНБ).

Тексти подаються мовою оригіналів із збереженням особливостей стилістики, орфографії та пунктуації.

Частина документів подається у факсимільному зображенні.

Документи і матеріали публікуються вперше.

І. Я. Лосієвський.

Примітки

1. *Ширер У.* Взлет и падение Третьего рейха: Пер. с англ. — М.: Воениздат, 1991. — Т. 2. — С. 221.

2. *Семененко О. П.* Харків, Харків. — Х.; Нью-Йорк: Березиль — Маріян Коць, 1992. — С. 140-141. О. П. Семененко був обербургомістром Харківської міської управи. Див. також: *Харьковщина в годы Великой Отечественной войны: хроника событий / (Ун-т внутр. дел; Сост.: Б. П. Зайцев, С. М. Куделько, С. И. Посохов. — Х.: Инф.-произв. фирма "Право", 1995.*

3. Див.: *Грімстед Кеннеді П., Боряк Г.* Доля українських культурних цінностей під час другої світової війни: винищення архівів, бібліотек, музеїв. — Львів: Вид. центр "Фенікс", 1992. — С. 17. Пор.: *Харьковщина в годы Великой Отечественной войны...* — С. 29.

4. *Дражевська Л.* Діяльність органів самоврядування і громадських організацій у

Харківській області в 1941 – 1943 рр. // Доп. і повідомлення / Укр. Вільна Академія наук у США. – Нью-Йорк, 1985. – Вип. 2. – С. 13.

5. Державний архів Харківської області (далі – ДАХО). – Ф. Р-3858. – Оп.3. – Спр. 454. – Арк. 46; Ф. Р-6039, оп.1, спр.109, арк. 7.

6. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО). – Ф.3206. – Оп.5. – Спр.10. – Арк. 212. Тут і далі – архівні довідки за матеріалами ЦДАВО Т. А. Гладкової.

7. Грімстед Кеннеді П., Боряк Г. Цит. вид. – С. 7.

8. Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. – Вип. 5. – К., 1994. – С. 7.

9. ЦДАВО. – Ф. 3676. – Оп. 1, спр. 70, арк. 1-34.

10. Там же. – Ф. 3206. – Оп. 5. – Спр. 7. – Арк. 313 зв.

11. Грімстед Кеннеді А., Боряк Г. Цит. вид. – С. 22.

12. Там же. – С. 9, 17, 34.

13. ДАХО. – Ф. Р-2982. – Оп. 4. – Спр. 218. – Арк. 16, 17.

14. Там же. – Спр. 216. – Арк. 1 – 5.

15. Там же. – Спр. 218. – Арк. 30. Документ підписано заступником директора бібліотеки О. Н. Кривецькою. Література, вказано в цьому документі, згідно з інструкцією керівника місцевої групи ERR підлягала спеціальному зберіганню при ХДНБ і лише навесні 1943 р. повинна була відправитися до Німеччини. Але, очевидно, саме вона згоріла у березні 1943 р. (див. далі за основним текстом). Інформація, яка міститься у щомісячних зведеннях та річному звіті ХДНБ за 1942 р. (“видано”, “подано” для штабу Розенберга), означає: відібрано до спецфонду при бібліотеці. Ці ж документи свідчать про те, що загальна кількість видань, які зберігаються у ХДНБ, була незмінною протягом липня-грудня 1942 р. (спр. 218, арк. 16–28).

16. Там же. – Спр. 214. – Арк. 82.

17. Там же. – Спр. 216. – Арк. 16 – 28, 30 – 32.

18. Там же. – Арк. 26.

19. Там же. – Арк. 29. Див. також: Грімстед Кеннеді А., Боряк Г. Цит. вид. – С. 23.

20. Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. – Ф.4 (М.О.Габель), № к4-83-44. – Арк.9 – 10.

21. Там же. – Арк. 16 – 17. Далі посилання на це та попереднє джерело, а також спогади М. І. Румницької подано в тексті (в дужках вказано номери аркушів, де розташовано цитовані фрагменти або використану інформацію). Див. також: ЦДАВО. – Ф.4620. – Оп.3. – Спр. 326 (акт ХДНБ від 6.12.1943 р.).

22. 16 жовтня 1941 р., за декілька днів до того, як гітлерівці увійшли до Харкова, при масованому бомбардуванні центральної частини міста було зруйноване головне книгосховище ХДНБ, за свідченням архівних документів – на 60%.

23. Список співробітників бібліотеки (всього – 26 осіб), датований 23.12.1941 р. Див.: ДАХО. – Ф. Р-2982. – Оп. 4. – Спр.160. – Арк. 27–28.

24. Фрагменти його мемуарної прози (рукопис у роки війни потрапив на захід) і першу біографічну довідку про нього див.: Ставровський С. Н. Черные годы, или

Bestia triumphalis (1917 – 1922). Публ. В. О. Седельникова //Минувшее. Ист. альманах. – М.; СПб., 1993. – /Вып./ 14. – С.7-98.

25. Див.: ДАХО. – Ф. Р-2982. – Оп. 4. – Спр. 158. – Арк. 18.

26. Там же. – Спр.160, арк.25-26.

27. Прізвище керівника харківської групи ERR було уточнено за німецькими архівними документами (див.: ЦДАВО. – Ф. 3206. – Оп. 5. – Спр. 7. – Арк. 313 – 313 зв.; ДАХО. – Ф. О-2982. – Оп. 4. – Спр. 216. – Арк.12 та ін.) У радянських джерелах помилково: Ветднагель, Ветнагель.

28. Див. історичну довідку “Про спалення книг на бруківці пров. Короленка 18 березня 1943 р.”, складену М. І. Румницькою у 1946 р. (Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. – Ф. 4 (М. О. Габель), № к4-83-44. – Арк. 33 – 34.

29. Див. також архівні документи ERR: листування стосовно вивезення до Берліна каталогу ХДНБ (ЦДАВО. – Ф. 3676. – Оп. 1. – Спр. 22; КМФ-8. – Оп.1. – Спр. 279).

30. Цифру взято зі спогадів М. І. Румницької, де вона повторюється двічі; у акті 6.12.1943 р. – 800 прим.

31. ЦДАВО. – Ф. 3602. – Оп. 5. – Спр. 7. – Арк. 313 зв.

32. Там же. – Спр.10. – Арк. 279.

33. Див.: ДАХО, Ф. Р-2982, Оп.4, Спр.158, 159, 312, 218.

34. Див.: *Грімстед Кеннеді П., Боряк Г.* Цит. вид. – С. 21.

35. Див.: *Журавский Ю. Н., Зайцев Б. П., Мигаль Б. К.* Харьковский университет в годы Великой Отечественной войны. – Х.: Изд-во при ХГУ изд. об-ния “Вища школа”, 1989. – С. 98.

36. ДАХО. – Ф. Р-3869. – Оп. 2. – Спр. 26. – Арк. 43. За даними архіву ЦНБ ХДУ, втрачено колекцію рідкісних картографічних видань, яку було зібрано за 140 років. Вона включала вітчизняні та іноземні географічні, історичні, геологічні та астрономічні атласи; географічні, історичні та геологічні карти XVIII–XX ст. (всього 107 прим.).

37. Там же.

38. Там же. – Ф. Р-2982. – Оп. 4. – Спр. 216. – Арк. 2.

39. Це, насамперед, бібліотечні операції Венднагеля (2,5 тис. прим.) і Споркета (до 800 прим.). За результатами роботи ERR у 1942 р., як відомо, було відібрано 34654 прим. З них згоріло у березні 1943 р. до 30 тис. прим. Можна припустити, що майже 4,7 тис. прим. було зараховано до “матеріалів, які потрібно негайно вилучити і подати до штабу державного керівника Розенберга...” (див.: ДАХО. – Ф. 2982. – Оп. 4. – Спр. 216. – Арк. 29).

40. Архів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. – Оп. 2. – Спр. 26. – Арк. 8 зв.

41. ДАХО. – Ф. Р-2982. – Оп. 4. – Спр. 218. – Арк. 11 – 28.

42. Архів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. – Оп. 2. – Спр. 27. – Арк. 2.

43. Цю цифру було наведено і в пізніших публікаціях: див., наприклад: *Перепеча А. М., Скляренко В. М.* Розвиток Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка за роки Радянської влади // Бібліотекознавство і бібліографія: Респ. міжвід. наук.-метод. зб. – Х., 1986. – Вип. 26. – С. 113.

44. В цей період заінвентаризовану літературу фактично не списували.
45. Див.: ЦДАВО. — Ф. 3206. — Оп. 5. — Спр. 18; Ф. 3676. — Оп. 1. — Спр. 70.
46. ДАХО. — Ф. Р-6039. — Оп. 1. — Спр. 7. — Арк. 10.
47. Звірства і злочини німецько-фашистських загарбників на Харківщині: Зб. док. — К.; Х., 1944. — С. 3.
48. ДАХО. — Ф. Р-3869. — Оп. 2. — Спр. 26. — Арк. 88.
49. ЦДАВО. — Ф. 3206. — Оп. 5. — Спр. 10. — Арк. 279.
50. ДАХО. — Ф. Р-6039. — Оп. 1. — Спр. 7. — Арк. 10.
51. Див.: Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. — К., 1994. — Вип. 4. — С. 40.
52. Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. — Ф. 4 (М. О. Габель), № К4-83-44. — Арк. 11. Див. також: Сафронов А. Наша книжкова сокровищниця //Крас. знамя. — 1944. — 10 сент.
53. Нюрнбергский процесс над главными немецкими военными преступниками: Сб. материалов. — М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1958. — Т. 3. — С. 550; ил. между с. 592—593. Докладніше див.: Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal, Nuremberg, 14 Nov. 1945—1 Oct. 1946: In. 42 vols. Nuremberg, 1947—1949.
54. Див.: Беда А. “Красная присяга” и другие реликвии //Кн. обозрение. — 1982. — 7 мая; Лосиевский И. По следам харьковских сокровищ: О судьбе собр. музеев, б-тек, архивов, вывоз. в годы войны //Веч. Харьков. — 1995. — 29 авг., 31 авг.; Его же. Где “зарыты” харьковские сокровища? //Веч.Харьков. — 1996. — 5 марта.
55. Див.: Міжнародна охорона, захист і повернення культурних цінностей: Зб. док-тів — К., 1993; Вечерський В. Реституція культурних цінностей //Пам'ятки України. — 1994. — № 1-2. — С. 4—5.

Документи

Доклад

№ 1

Із списку бібліотек м. Харкова, які були взяті на облік Харківською міською управою

1 січня 1942 р.

Назва біб-ки	Адреса бібліотеки	Кількість книжок в тис.	Відповідальна за бібліотеку особа	Чи зайнято нім. командув.	Чи потребує вивоза чи ні	Чи є охор. грам.	Примітка
Фундаментальні бібліотеки							
Державна біб. ім. Короленка	Пров. Короленка, 18	1.800 т.	Директор Рум- ницька Марія Іванівна	Ключі у п.Френца	ні	є	Частина приміщення обвалилась. Книги пе- реносяться до непо- шкодженій частини
Наукова Технічна Бібліотека	Держпром 5-й під'їзд	Біля 140 т.	Доручено Церк- вицькому Г. К.	Зареєстрова- но в Feld комендат.	ні	є	
Наукова Сіль-гос. Бібліотека	Сумська 82	120 т.	Доручено Поповій М. Д.	ні	ні	є	Цілком придатна до роботи
Центральна Наукова Бібліотека		біля 1000000	Лінтварьова К.В. Юмівська 11 кв.21	Ключі у німецького командув.	ні	є	
Державна Медична Біб-ка *)	Пушкінська 14	240 т.	В.о. директора Салтикова А.І.	ні	ні	ні	Можна влити інші біб-ки (...)

Керівник відділу освіти Міської управи (Дрига)

Референт позашкільної освіти (Голоцван)

ДАХО. — Ф. Р-2892. — Оп.4. — Спр. 213. — Арк. 21. Рукопис.

*) Всього 45 бібліотек, в тому числі і районні (Прим. упорядн.)

**Донесення до штабу Розенберга про обсяги фондів бібліотек
Харкова та інших міст і надсилку експертів з оцінки книг
та архівних документів**

31 березня 1942 р.

H.Qu. OKH. den 31. März 1942

An

Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg

B e r l i n W 35

Margaretenstr. 18

Betr: Betreuung von Archiven und Bibliotheken.

Bezug: 1.) OKH/Gen.u. Abt.K.Verw.(V) Nr.II20505/41 v.26.12.41
2.) Schreiben v. 6.1.42 E./ St.

Wie der Befh.rückw.H.Geb.Süd. meldet, häufen sich Meldungen der in seinem Bereich eingesetzten FK. über die Sicherstellung von Bibliotheken und Archiven. So seien z.B. in Charkow 43 Bibliotheken mit ca. 4 136 500 Bänden, darunter die Staatsbibliothek "Korolenko" mit allein über 1 800 000 Bd. und die Universitätsbibliothek mit ca. 800 000 Bd. sichergestellt; das Gebietsarchiv Saporoshje umfasse 300 000 Aktenbündel.

Befh.rückw.H.Geb.-Süd bittet um Zuteilung eines Fachmannes zur Auswertung des Bücher- und Aktenmaterials, aus dem nach aller Voraussicht wertvolle Funde zu erwarten sind.

Mit Bezugsschreiben zu 1) war gebeten worden, im Rahmen des Möglichen und im Einvernehmen mit dem Reichskommissar Ukraine Archive im Bereiche des Befh.rückw.H.Geb.-Süd mitzubetreuen. Wie dessen Meldung zeigt, hat sich hierzu jedoch offenbar keine Möglichkeit ergeben.

Es wird deshalb um Mitteilung gebeten, ob Staatsarchivdirektor Dr. W i n t e r als Sachbearbeiter des Reichskommissars Ukraine noch, wie seinerzeit vorgesehen, diese Aufgaben durchführen können wird.

I.A.

gez. Unterschrift

Nachrichtlich:

An den

Herrn Reichsminister für die bes. Ostgebiete

B e r l i n

Rauchstr. 17/18

**ЦДАВО. — Ф. Р-3206.—Оп. 5.—Спр.10.—Арк. 279. Машинопис.
Копія.**

Акт № 5 Центральної наукової бібліотеки Харківського
університету "на забрану німцями літературу"

17 червня 1942 р.

Ми, нижчепідписані, Директор Центральної Наукової Бібліотеки
м. Харківська К. В. та Зав. фондами ЦНБ м. Харків М. Д.
визнали цього акта на заборону німцями літ-ру

в кількості 17.625 тит.

на загальну суму 5857 руб. 07к.

Директор (Линдварова)

Зав. фондами (Григоренко)

Затверджено згідно

В. М. Касин

Лист директора Центральної наукової бібліотеки Харківського
університету В. Д. Ткаченка до Харківської науково-технічної
управи про вилучення з фондів бібліотеки літератури та
періодичних видань політичного змісту згідно з розпорядженням
Штандорткомендатури

24 червня 1942 р.

Згідно розпорядження Штандорткомендатури, яке в копії Управою було передано Ц.Н.Б., остання протягом 5-15 червня перевела вилучення з фондів політичної літератури і періодики. За схемою, яка була погоджена з німецьким уповноваженим, вилученню підлягало: 1) всі газети, видані після 1917 року крім економічних, фінансових і кооперативних; 2) часописи політичного характеру крім маючих відношення до університетського курсу з мови, літератури і історії та масові; 3) книжки політичного змісту з усіх відділів, крім красного письменства, а саме: зібрання творів Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна, окремі їх роботи, твори про них та їх вчення, агітаційно-пропагандистська література, література до політичних кампаній, виступи представників більшовицької партії на з'їздах, конференціях, зборах тощо, плакати, лозунги, альбоми і фотовиставки політичного змісту.

Для вилучення треба було переглянути більшість відділів бібліотеки з понадсотнею тисяч томів. Робота була переведена протягом 12 днів і література видана. Разом вивезено сім 3-хтонових машин.

На здані газети і журнали складено списки, а із книжок винуті формуляри, за якими буде переведено списання з інвентарних книжок і складено акта.

Остання робота зараз провадиться.

ДИРЕКТОР Ц.Н.Б. В.Ткаченко

Інструкція відділу освіти Харківської міськуправи по відбору
літератури згідно із замовленням штабу Розенберга

Червень 1942 р.

Література, що належить до відбору.

I. Література до 1917—1920 років:

1. Комплектні збірки письменників (російські, українські та перекладні)
2. Книги з різних галузей мистецтва
3. Наукові твори та курси з історії
4. Цінні видання з науки і техніки
5. Вся педагогічна література
6. Церковно-слов'янська та філософська література
7. Цінні видання для дітей та дитячі журнали
8. Упорядковані періодичні видання
9. Всі видання українською мовою до 1920 року
10. Різні ювілейні видання
11. Цінні антикварні уніками
12. Класичні нотні твори
13. Атласи та альбоми
14. Бібліографічні та різні інші довідники
15. Енциклопедії та словники.

II. Література після 1917—1920 років:

1. Всі видання Академій Наук
2. Всі комплектні видання класиків
3. Всі наукові твори (з різних галузей)
4. Класичне мистецтво
5. Цінні монографії
6. Атласи та альбоми
7. Підручники та курси для вищих шкіл (за винятком соціально-економічних та політичних наук)
8. Енциклопедії та словники.

Відділ Освіти

ДАХО- —Ф .Р-2982.—Оп. 4.—Спр. 216.—Арк. 3 зв.

Рукопис.

№ 6

Акт № 6 Центральної наукової бібліотеки Харківського держуніверситету на літературу, взятую німецькими офіцерами з відділу географії

1 липня 1942 р.

Ми, нижчепідписані, Директор Центральної Наукової Бібліотеки п. Ткаченко В. Д. та Зав. фондами ЦНБ п. Іванова М. В. склали цього акта в тому, що нами встановлен факт взяття літератури німецькими офіцерами з геології, географії, геодезії, а також атласів, мап, де-яких журналів. Встановити абсолютно точну кількість взятих книжок неможливо, бо ця операція перевадилась доки ще Бібліотека не функціонувала, а також система розташування книжок не дає можливості виявити це. Нам вдалося встановити лише цілком заборані карти, плакати, фотоматеріали та мінімальну кількість взятих книжок, а саме:

1) мап	368
плакатів	275
фото	188 на суму крб.11.288-59 коп.
2) книжок з географії . .	699 на суму 13.123-17
3) книжок з геодезії,	
геології та інших	1023 на суму 10.230.-
РАЗОМ 34.641-76 к.	

(Тридцять чотири тисячі шістсот сорок один крб. 76 коп.)

ДИРЕКТОР ЦНБ ТКАЧЕНКО

ЗАВ. ФОНДАМИ ІВАНОВА

Архів ЦНБ Харківського держуніверситету. Машинопис.
Оригінал.

Список книжок, вивезених німецькими офіцерами з відділу географії (додаток до акта № 6)

1 липня 1942 р.

Список книжок, вивезених з німецькими офіцерами з відділу географії (додаток до акта № 6)

1 липня 1942 р.

бібліотек, книжок що були		
з бібліотек офіцерів		
з бібліотек географії		
(акт) Книжки	1	
104 Alman	4	2
11-31 Mathieu	1	7 ⁰⁰
45 Lohr	1	8 ⁰⁰
46 Randbook	2	16 ⁰⁰
47-48 Tusch	1	15 ⁰⁰
49 Reichard	1	15 ⁰⁰
60-72 Kell	3	59 ⁰⁰
105 Schott	1	2 ⁰⁰
106 Prinzipale des	1	2 ⁰⁰
106-6 Prinzipale des		
108 Völlständige Kenntnis		40 ⁰⁰
v. d. Wiss.		
109 Buchst. - 32. a. 10. 1	1	30 ⁰⁰
120 Christophle d'Acqua	1	30 ⁰⁰
121 Samuel Kernes	1	22 ⁰⁰
218 Macquet	1	30 ⁰⁰
219 Fortis	1	35 ⁰⁰
222 Riv. Hand book	1	10 ⁰⁰
	2)	33 ⁰⁰

231-236 Reise	6	85 ⁰⁰
237-238 Beobachtungen	2	36 ⁰⁰
253 Schudi's, J.	1	5 ⁰⁰
254 Lucerne, J.	1	8 ⁰⁰
255 Kymenlahti	1	4 ⁰⁰
256 Wacnikav	1	6 ⁰⁰
257-262 Kapasakum	6	180 ⁰⁰
272 Meyer, J.	1	33 ⁰⁰
280 Kleinholz, R.	1	81 ⁰⁰
281-292 Gaspari, A.	1	14 ⁰⁰
320 Petiscus, A.	1	14 ⁰⁰
321-322 Sickler, F.	2	20 ⁰⁰
323-325 Raff, J.	3	207 ⁰⁰
326-334 Guthrie, W.	9	90 ⁰⁰
335-337 Mentelle, C.	3	30 ⁰⁰
338-339 Köck, J.	2	19 ⁰⁰
340-343 Lohr, J.	3	13 ⁰⁰
344-345 Hassel, J.	2	30 ⁰⁰
362-376 Schumann	10	120 ⁰⁰
Geographie	56	68 ⁰⁰

1. Открытие библиотек не должно происходить до их ревизии. Ревизия имеет целью установление наличия книг, книжных потерь, а также выделение нежелательной литературы и изъятия литературы, не имеющей значения.

2. Выделению подлежит марксистская и большевистская литература, а также произведения (литературные, художественные и музыкальные) еврейских авторов (напр. Фейхтвангер, Гейне, Шолом-Алейхем, Дунаевский, Мендельсон).

Большевистской считается, прежде всего, вся социально-экономическая и политическая литература, изданная после 1917 года, а также революционно-пропагандистская литература, изданная до и во время войны (сюда относятся, в большинстве библиотек, отдел марксизм-ленинизм и все по десятичной классификации, стоящие под № 335 с прибавлением букв КИ, КП, К, П и т.д.).

3. Не подлежит изъятию чисто научная литература даже и в том случае, если авторами являются члены коммунистической партии (напр. Мичурин, Лысенко).

Таким образом, можно выдавать абонентам значительную часть книжной и журнальной литературы по естествоведению, археологии, а также издания Академии Наук (книги и журналы), статистические произведения и географические карты.

При ревизии библиотек следует обращать особое внимание на научно-идеологическую литературу по истории, философии, педагогике, экономике и проч.

4. К беллетристике, написанной после 1917 года, следует относиться с особой осторожностью. При ее обработке с целью изъятия решающим является ее идеологическая большевистская сущность.

Так, например, "Поднятая целина" Шолохова должна быть изъята, т.к. она представляет собой прославление большевистского сельского хозяйства. Изъятию подлежат также и менее тенденциозные произведения, как например, "Тихий Дон" Шолохова и "Моя семья" Пфлаумера.

Не подлежат изъятию произведения, представляющие собой безобидные описания жизни, как например, в большинстве рассказов Зощенко. Не подлежат изъятию также исторические произведения, как например, "Петр-1" А.Толстого.

5. Следует изъять нотную литературу с большевистским текстом, как напр. марши и песни трактористов, пионеров и красноармейцев.

6. Литература по искусству с советскими тенденциями подлежит изъятию.

7. Что касается антирелигиозных произведений, то изъятию подлежит только большевистская антирелигиозная литература, а не философские произведения, направленные против церкви.

8. В общественных библиотеках с выдачей книг на руки, следует тщательно проверить тенденциозные предисловия в изданиях русских и украинских классиков. В том случае, если эти предисловия составлены в чересчур большевистском духе, то листы этого предисловия следует удалить из книг, предназначенных для выдачи на руки.

Удалению из книг подлежат и портреты Ленина, Сталина и других большевистских деятелей.

9. Изъятые из обращения книги отмечаются особым штампом ("Не выдавать"), который следует ставить на титульном листе и, по возможности, на корешке переплета. Этот же штамп ставится и на карточке изъятной книги в картотеке.

10. Изъятые книги остаются в книгохранилищах на своих местах. Передача изъятых книг для уничтожения производится в каждом отдельном случае по особому решению соответствующей немецкой инстанции.

11. Отнесение литературы к рубрике "не имеющие важности" производится, главным образом, заведующим библиотекой с точки зрения задач данной библиотеки. Сюда относятся только разрозненные номера журналов и газет, которые не составляют целый год, не собираемые в данной библиотеке. Сюда можно отнести также пропагандистскую литературу, имеющую только эфемерное значение. В отдельных случаях могут быть изъяты дублиеты и учебники.

12. Библиотекарь решает это дело по его знанию и совести.

ДАХО.-Ф.Р - 2982.-Оп. 4.-Спр. 216.-Арк. 4.
Машинопис. Копія.

Списки "небажаної советської художньої літератури", складені
групою письменства Відділу пропаганди України

1942 р.

Liste Nr.1

des unerwünschten sowjetischen schönggeistigen Schrifttums
im Bereich der Prop.-Abt. U.

Zusammengestellt
von der Propaganda-Abteilung U
Gruppe Schrifttum

Спис Ч.1

небажаної советської художньої літератури в обсягу
діяльності Відділу Пропаганди України

СКЛАДЕНО
групою письменства Відділу Пропаганди України

Unerwünschte ukrainische Autoren Небажані українські автори

1. Bazan, Mykola
2. Dmyterko, Lub.
3. Dolengo, M.
4. Elan, Wasył
5. Pomin, Eugen
6. Hontscharenko, Iwan
7. Holowko, A.
8. Koljada, Hr.
9. Kopylenko, Ol.
10. Kornijtschuk, Ol.
11. Kryzaniwsky, S.
12. Kulyk, Iwan]
13. Kundsitsch, O.
14. Kyrylenko, Iwan
15. Le, Iwan
16. Ledjanko, M.
17. Malyschko, A.
18. Mykytenko, Iwan

- Бажан Микола
- Дмитерко Любомир
- Доленго М.
- Елан Василь
- Фомін Євген
- Гончаренко Іван
- Головко А.
- Коляда Гр.
- Копиленко Ол.
- Корнійчук Ол.
- Крижанівський С.
- Кулик Іван
- Куцдизь О.
- Кириленко Іван
- Ле Іван
- Ледянка М.
- Малишко А.
- Микитенко Іван

19. Myssyk, Wassil
20. Mychajlytschenko, H.
21. Nedolja, Leonid
22. Pantsch, Petro
23. Rylsky, Maxym
24. Scheremet, Mykola
25. Ssentschenko, Iwan]
26. Sskljarenko, Semen
27. Ssmolitsch I.
28. Ssossjtra, Wol.
29. Teren, Masen
30. Tereschtschenko, Mykola
31. Turtshynska, A.
32. Tytschyna, P.
33. Usenko, Pawlo
34. Winnitschenko, Wolod.
35. Woskreschenko, S.
36. Zabla, Natalja

- Мисик Василь
- Михайличенко Гнат
- Недоля Леонід
- Панч Петро
- Рильський Максим
- Шеремет М.
- Сенченко Іван
- Склярешко Семен
- Смолич Ю.
- Сосюра Володимир
- Терен Масен
- Терещенко Микола
- Турчинська А.
- Тичина П.
- Усенко Павло
- Винницько Волод.
- Воскресенко С.
- Забіла Наталя

Unerwünschte ukrainisch-jüdische Autoren Небажані українсько-жидівські автори

1. Bergelson, D.
2. Dubowik
3. Fefer, Jzek
4. Hofstein, D.
5. Holowanitsky, Sava
6. Horodsky, I.
7. Rybak, N.

- Бергельсон Д.
- Дубовик
- Фефер Ізек
- Гофштейн Д.
- Голованівський Сава
- Городський І.
- Рибак Натан

8. Schachowski
9. Schlechter, M.
10. Sissmann, Mark
11. Smulson
12. Sstebun(-Katznelson) I.
13. Perwomajsky, L.

- Шаховський
- Шехтер М.
- Зісман Марк
- Смульсон
- Стебун (Катцнельсон) І.
- Первомайський Л.

Unerwünschte jüdische Autoren Небажані жидівські автори

1. Ajzman, D.
2. Akselrod, S.
3. Dobruschin, J.
4. Halkin, Sch.
5. Hildyn, Ch.
6. Hordon, Sch.
7. Juschewitsch, S.
8. Kipnis, Izek
9. Kutscherow, A.
10. Kwitko, Lew
11. Lewin, Chana
12. Markisch, Peretz

- Айзман Д.
- Акселрод С.
- Добрушин І.
- Галкін Ш.
- Гильдін Х.
- Гордон Ш.
- Юшкевич С.
- Кіпніс Ізек
- Кучеров А.
- Квітко Л.
- Левина Хана
- Маркіш Перец

13. Nussinow, J.
14. Ojslender, N.
15. Perez, J.
16. Rjesnik, L.
17. Schapiro, M.
18. Schojchet, A.
19. Scholom, Al.
20. Sforim, Mendel
21. Welodnytzky, A.
22. Wewjurko, A.
23. Lurje, N.

- Нусинов Й.
- Ойслендер Н.
- Перец Й.
- Резник Л.
- Шаніро М.
- Шойхет А.
- Шолом Ал.
- Сформин Мендель
- Велєдницький А.
- Вевюрко А.
- Лур'є Н.

Unerwünschte russische Autoren Небажані советські письменники

1. Altausen, Djek
Альтаузен Джек
2. Akulschin, R.
Акульшин Р.
3. Assejew, N.
Асеев Н.
4. Babel, Is.
Бабель Ис.
5. Bachmetjew, F.
Бахметьев Ф.
6. Bahrytzky, Ed.
Багрийский Ед.
7. Batrak, Iwan
Батрак Иван
8. Beresowsky, F.
Березовский Ф.
9. Besymensky, A.
Безимянский А.
10. Bjedny, D.
Бедный Д.
11. Braznew, E.
Бражнев Е.
12. Brjusow, Wal.
Брюсов Вал.
13. Dementjew, N.
Дементьев Н.
14. Dorohojtschenko, Al.
Дорогойченко Ал.
15. Doronin, Iwan
Доронин Иван
16. Dzambul
Джамбуль
17. Ehrenburg, Ilja
Еренбург Илья
18. Erberg, I.
Ерберг И.
19. Essenin, S.
Есенин С.
20. Ewdokimow.
Евдокимов
21. Fedin, K.
Федин К.
22. Pink, W.
Пинк В.
23. Fisch, H.
Фиш Г.
24. Furmanow, D.
Фурманов Д.
25. Gladkow, F.
Гладков Ф.
26. Gorki, Maxim
Горький Максим
27. Grigorjew, R.
Григорьев Р.
28. Grossmann, L.
Гроссман Л.
29. Grossmann, W.
Гроссман Л.
30. Hastew
Гастев
31. Harry, A.
Гарри А.
32. Hausner, Janna
Гаузнер Жанна
33. Herassimowa, W.
Герасимова В.
34. Horodetzky, S.
Городецкий С.
35. Humilewsky, L.
Гумилевский Л.
36. Iljenkow, W.
Ильинков Л.
37. Ilf, Ilja
Ильф Илья
38. Inber, W.
Инбер В.
39. Isbach, A.
Изабах А.
40. Issakowski, Mych.
Исаковский Мих.
41. Iwanow, Ws.
Иванов В.
42. Kalinnikow, J.
Калинников Я.
43. Kamensky, W.
Каменский В.
44. Karawajewa, Anna
Каравалева Анна
45. Karmen, O.
Кармен О.
46. Karpow, M.
Карпов Н.
47. Kasin, W.
Казин В.
48. Katajew, Iwan
Катаев Иван
49. Katajew, Wal.
Катаев Валентин
50. Kawerin, W.
Каверин В.
51. Kirillow, Wl.
Кириллов В.
52. Kirsanow, S.
Кирсанов С.
53. Kirschon, Wl.
Киришон В.
54. Klytschkow, O.
Клычков О.
55. Kolas, Jakub
Колас Якуб
56. Kolokolow, Nik.
Колоколов Никол
57. Kolossow, Mark
Колосов Марко
58. Kupala, Janka
Купала Янко
59. Lawrenjew, Borys
Лавренев Борис
60. Leonow, Leonid
Леонов Леонид
61. Libedinski, J.
Либединский Ю.
62. Lidin, Wl.
Лидин В.
63. Lipskerow, K.
Липскеров К.
64. Ljaschko, N.
Ляшко Н.
65. Luhowski, B.
Луговский Б.
66. Lunz, Lew
Луниц Лев
67. Luzhin, M.
Лузгин М.
68. Lynkow, Mychas
Линьков М.
69. Malyschkin, A.
Малышкин А.
70. Majakowski, Wl.
Маяковский В.
71. Marschak, S.
Маршак С.
72. Mitrofanow, A.
Митрофанов А.
73. Mstislawsky, S.
Мстиславский С.
74. Nikandrow, Nikola
Никандров Никола
75. Nikiforow, A.
Никифоров А.
76. Nikitin, N.
Никитин Мик.
77. Nikulin, Lew
Никulin Лев
78. Nisowoj, Pawel
Низовой Павло
79. Nowikow, A.
Новиков А.
80. Nowikow-Priboj
Новиков-Прибой
81. Nowitsch, J.
Нович Я.
82. Nussinow, J.
Нусинов Я.
83. Obradowitsch, S.
Обрадович С.
84. Ohnew, N.
Огнев М.
85. Okulow, Al.
Окулов А.
86. Okunew, J.
Окунов Я.
87. Oreschin, P.
Орешин П.
88. Oscherowitsch, Ilja
Ошерович Илья
89. Owalow, L.
Овалов Л.
90. Panferow, F.
Панферов Ф.
91. Pasternak, Borys
Пастернак Борис
92. Passynkow, Lew
Пасинков Лев
93. Pausstowsky, K.
Паустовский К.
94. Pawlenko, Petr
Павленко П.
95. Permittin, E.
Пермиттин Е.
96. Petrow, Eug.
Петров Евг.
97. Petrowsky, Dim.
Петровский Д.
98. Pilnjak, B.
Пильняк Б.

99. Platonow, Al.	Платонов Ал.	118. Sslonimsky, M.	Слонимський М.
100. Platonow, Andr.	Платонов Андр.	119. Stalsky, S.	Стальський С.
101. Platoschkin, M.	Платошкин М.	120. Sstawsky, W.	Ставський
102. Podjatschew, S.	Под'ячев С.	121. Ssurkow, A.	Сурков А.
103. Prischwin, M.	Пришвин М.	122. Tarassow (-Rodionow)	Тарасов (Родіонов)
104. Rajssner, Larissa	Райснер Лариса	123. Tichonow, N.	Тихонов Н.
105. Rubinstein, L.	Рубинштейн Л.	124. Tolstol, A. N.	Толстой А. Н.
106. Samojsky, P.	Замойський П.	125. Trenjew, K.	Тренев К.
107. Schahinjan, M.	Шагинян М.	126. Tschumandrin, M.	Чумандрия М.
108. Schisschkow, W.	Шяшков В.	127. Tschapyhyn, A.	Чапигин А.
109. Schitschypatschew S.	Шипачев С.	128. Tur, Br.	Тур Бр.
110. Sosulja, E.	Зозуля Е.	129. Tynjanow, J.	Тинянов Ю.
111. Soschtschenko, M.	Зоценко М.	130. Utkin, J.	Уткин Й.
112. Ssannikow, H.	Санніков Г.	131. Weressajew, W.	Вересаев В.
113. Ssejanow, W.	Саянов В.	132. Wessely, Artem.	Веселый Артем
114. Ssejfullina, L.	Сейфулліна Л.	133. Wirta, N.	Вирта Н.
115. Sselwinsky, J.	Сельвинський Й.	134. Wischnewsky, Wsew.	Вишневський Всев.
116. Sserafimowitsch, A.	Серафимович А.	135. Zarow, A.	Жаров Ол.
117. Ssemenow, S.	Семенов С.	136. Zytkow B.	Житков Б.

Unerwünschte deutsche und jüdische Autoren, deren Werke ins Russische und Ukrainische übersetzt wurden.

Небажані німецькі та жидівські автори, яких твори були перекладені на українську або російську мови

1. Barthel, Max	Бартель Макс	20. Narchwytza, Hans	Мархвица Ганс
2. Billinger, Karl	Білінгер Карл	21. Meyrink, Gustav	Мейринк Густав
3. Becher, Johannes R.	Бехер Йоганес Р.	22. Muhlen, Herminia zur	Мюлен Герминия
4. Brecht, Bert	Брехт Берт	23. Mühsam, Erich	Мюсам Ерих
5. Bredel, Willy	Бредель Віллі	24. Neukrantz, K.	Неукрант К.
6. Brod, Max	Брод Макс	25. Neumann, Alfred	Неуманн Альфред
7. Döblin, Alfred	Деблін Альфред	26. Ottwald	Оттвальд
8. Feuchtwanger, Lion	Файхтвангер Ліон	27. Plivier, Theodor	Плів'єр Теодор
9. Gläser, Ernst	Глезер Ернст	28. Regler, Gustav	Реглер Густав
10. Graff, Oskar Maria	Граф, Оскар Марія	29. Renn, Ludwig	Ренн Людвіг
11. Grünberg, K.	Грінберг К.	30. Remarque, Erich Maria	Ремарке Ерих Марія
12. Hasenclever, Walter	Газенклевєр Вальтер	31. Seghers, Anna	Зегерс Анна
13. Heine, Heinrich	Гейке Генріх	32. Toller, Ernst	Толлер Ернст
14. Kaiser, Georg	Кайзер Георг	33. Wassermann, Jakob	Вассерман Яків
15. Kellermann, Bernhard	Келерман Бернгард	34. Weinert, Erich	Вайнерт Ерих
16. Kisch, Egon Erwin	Киш Егон Ервін	35. Weiss, Ernst	Вайсс Ернст
17. Kleber, Kurt	Клебер Курт	36. Wolff, Friedrich	Вольф Фрідріх
18. Mann, Heinrich	Маян Гейнріх	37. Zweig, Arnold	Цвайг Арнольд
19. Mann, Thomas	Маян Томас	38. Zweig, Stefan	Цвайг Стефан

Ergänzungen zu dieser Liste sind vorgesehen. Доповнення до цього списку передбачені.

ДАХО. — Ф.Р-2982.—Оп. 4.—Спр. 216.—Арк. 18—19 зв.
Друкарський примірник.

Розпорядження Штандорткомендатури Харкова щодо "чистки бібліотек" робочою групою під керівництвом штабу Розенберга
10 вересня 1942 р.

- До:
1. М.Управи Харків Відділ Освіти
 2. Уповноваженого Університету,
Харків
 3. Уповноваженого Технічної Вищої
Школи в Харкові.

Стосується: Чистки бібліотек від жи́до-большевицької літератури.

Як уже було повідомлено усно, слід у всіх бібліотеках Харкова вилучити марксистську більшовицьку та жидівську літературу та так відібрану заховати під запором в склепах. Всі ці роботи провадяться Робочою Групою під керівництвом Штабу рейхсляйтера Розенберга. Зокрема до цього відноситься:

1. Виділити та тримати під замком в склепах:
 - а) - всю марксистську та большевицьку літературу,
 - б) - всі твори жидівських авторів,
 - в) - всю малодінну літературу напр. окремі номери часописів, журналів, щоденної літератури.
2. За большевицьку вважати:
 - а) - політична та партійна література, починаючи з 1917 року до сьогодні.
 - б) - революційно-пропагандистська література за часів царату.
 - в) - післяреволюційна література з усіх галузів, оскільки вона базується на большевицькій ідеології, передусім з історії філософії, економіки і т. інш.
 - г) - антирелігійна література за винятком філософських творів антицерковного /антихристиянського/ характеру.
 - д) - підручники радянського часу, оскільки вони не суто фахові підручники.
 - е) - нотні видання з большевицьким текстом.
 - ж) - художня література з большевистською тенденцією.
3. Проте не слід вилучати:
 - а) - Суто наукову літературу, хоча б вона була написана членами

комуністичної партії (Мічурин, Лисенко і т.д.) або жидами.

б) - Белетристику, клясиків і різні ніші книжки, які мають лише большевицькі передмови або портрети партійних керівників. Передмови та портрети слід усунути.

Ці роботи треба провести в усіх бібліотеках, які перебувають під Вашим керівництвом.

За коменданта Місцевої Комендатури

Керівник Відд. УП К.Ф.Р.

ДАХО.-Ф. Р-2982.-Оп. 4.-Спр. 216.-Арк. 20.

Гектографічний примірник.

Із списку друкованих видань, які “потрібно негайно вилучити і подати до штабу державного керівника Розенберга (через відділ освіти)”

1942 р.

1. Великий Радянський атлас — I, II частини
2. Атлас Командира РСЧА Генеральний Штаб 1936 р.
3. Довідник “Весь СССР”
4. Адміністративно-територіальний поділ Союзу РСР
5. Адміністративні мапи республік, областей, округ і районів з 1926 р.
6. Книги, рукописи, картини, плакати тощо, в яких подається особа державного Керівника Розенберга
7. Єврейська енциклопедія
8. Видання російських класиків на німецькій мові
9. Антирелігійні підручники німецькою мовою
10. Юдаїка
11. Польський матеріал
12. Мапи (карти)
13. Партійна підготовка
14. Архівний матеріал Комуністичої партії
15. Матеріал про народності СРСР (європейська частина, або що до неї прилягає)...

ДАХО.—Ф.Р-2982.—Оп. 4.—Спр. 216.—Арк. 29.

Гектографічний примірник.

Лист директора Наукової бібліотеки ім. Короленка М. Румницької до відділу освіти Харківської міської управи про виділення коштів бібліотекарям, запрошеним для роботи по вилученню літератури за завданням штабу Розенберга

Вересень 1942 р.

Згідно розпорядження Вам від п. Целл для роботи за завданням Штабу п. Розенберга було запрошено 11 бібліотекарів. Крім того збільшено штат Бібліотеки на 11 співробітників з 1/VIII, але додатковий штат затверджено з 1/IX.

В зв'язку з тим, що питання по вилученню советської літератури припинено на невідомий час, а додатковий штат Бібліотека запросила не з 1-го серпня, а значно пізніше, асигновані на цю мету 12.000 карб. покривають витрати на зарплату цих співробітників, крім перевитрати, виплаченої п. Сосновому бухгалтерією Освіти за Вашим розпорядженням.

Робота Штабу Розенберга за відомостями від д-ра п. Томсона продовжиться не менше як до 1/X-1942 р., тому прошу на жовтень місяць включити в кошторис на 12 співробітників по 500 карб. 6000 карбованців.

Директор Наукової Бібліотеки ім. Короленка *Румницька*

Звіт про роботу Наукової бібліотеки ім. Короленка за вересень
1942 р.

Жовтень 1942 р.

До Харківської міської Управи
Відділу Освіти

Копія: Плянovo-Економичному Відділу.

Державна Наукова бібліотека Короленка надсилає
звіт про роботу бібліотеки за вересень місяць 1942 р.

Наявність книжок у книгозбірні		Кількість абонентів		Видано бібліо- графич- них довідок	Видано книг та журналів	Примітка
На початок звітного місяця	На кінець звітного місяця	На початок звітного місяця	На кінець звітного місяця			
2110524	2110524	218	237	389	4851	Для Штаба Розенберга подано з книгосхови- ща 8026 книжок

Заступник директора О. Кривецька

ДАХО.-Ф. Р-2982.-Оп. 4.-Спр. 218.-Арк. 16. Машинопис.
Оригінал.

№ 14

Звіт про роботу Наукової бібліотеки ім. Короленка за листопад 1942 р.

8 грудня 1942 р.

До Харківської міської Управи
Відділу Освіти

Копія: Пляново-Економічному Відділу.

Державна Наукова бібліотека Короленка надсилає
звіт про роботу бібліотеки за листопад місяць 1942 р.

Наявність книжок у книгозбірні		Кількість абонентів		Видано бібліо- графич- них довідок	Видано книг та журналів	Примітка
На початок звітного місяця	На кінець звітного місяця	На початок звітного місяця	На кінець звітного місяця			
2110524	2110324	200	212	328	1663 Для Штабу Розенберга 9985	11658

Заступник директора О. Кривецька

ДАХО.—Ф. Р-2982.—Оп. 4.—Спр. 218.—Арк. 17. Машинопис.
Оригінал.

Із звіту про роботу Державної наукової бібліотеки ім. Короленка
за 1942 р.

23 січня 1943 р.

На протязі року робота бібліотеки була спрямована на упорядкування фондів та обслуговування читачів.

Упорядкування фондів складалось:

- 1) З перенесення книжок з зруйнованого книгосховища в інші приміщення і підбору їх за номерами;
- 2) Відокремлення белетристики на німецькій мові на окремі стелажі;
- 3) Підбір книжок для читальної зали, яка повинна була відкритися в листопаді.

Цивільне населення та німці обслуговувались довідками, консультаціями і видачею літератури на абонемент за дозволом штандорткомендатури.

Всього за рік було:	відвідувань	2997
	абонентів	236
видано бібліографічних довідок		2761
видано літератури		30028

Для штабу Розенберга, який працює з вересня місяця, подано 34654 книжки.

Штат бібліотеки до 1/X складався з 25 осіб: з 1/X 36 осіб, з них наукових робітників 8 і позаштатних 12 чоловік.

Дитяча бібліотека зведена була з Харківської Набережної № 8 та Катеринославської вул. № 18 на провулок Короленка № 16 на 2-й поверх. Провадилась розборка літератури — відокремлення вилученої, непридатної та актуальної літератури.

Заступник директора *О. Кривецька*

Лист керівника Харківської робочої групи штабу Розенберга
Венднaгеля директорoві Крайового управління архівами,
бібліотеками та музеями України доктору Г. Вінтеру про втрати
архівів та бібліотек Харкова

26 березня 1943 р.

K l e w

über ERR, HAG Ukraine

Betr. Zustand der Archive in Charkow.

Bezug: Dort. Schr. Nr. 201/43 vom 24.3.43.

Sehr verehrter Herr Dr. Winter!

Gerne komme ich Ihrer Wunsch nach Auskunft über die Archive in Charkow nach. Ich habe gestern mit Dozent O d r i n a eine Unterredung gehabt, in der er mir bestätigte, daß sämtliche Archive unbeschädigt sind, abgesehen von Glasschäden, die infolge heftigster Sturmgänge fast sämtliche Häuser und Gebäude der Stadt aufweisen. Auch die entstandene Unordnung sei gering. Die von ihm geleistete Verzeichnungsarbeiten usw. seien unangetastet geblieben. Die wichtigsten Archive habe ich sofort nach unserer Ankunft aufgesucht, und zwar am 19.3. Sie wurden durch ^{uns} mittels Beschlagnahmeschilder der StOK erneut sichergestellt. Im Historischen Zentralarchiv haben die Roten sämtliches hinterlassenes Aktenmaterial deutscher und ukrainischer Dienststellen zusammentragen lassen. Hier herrscht ein wüstes Durcheinander.

Odrina ist keinesfalls der geeignete Mann für solche Aufgaben. Das bewies sich jetzt besonders deutlich. Angeblich aus Angst hat er sich bis jetzt seinen Archiven nicht gewidmet. Ich mußte ihn suchen lassen, um Auskunft von ihm zu erhalten. Andere Direktoren sind aus eigenem Eifer und Interesse gekommen. Ausserdem ist Odrina politisch nicht einwandfrei. Er wurde nach der Besetzung Lembergs durch die Sowjets von diesen dorthin beordert. Dieses Glück hatten nur Leute mit einwandfrei kommunistischer Gesinnung. Nicht einmal Parteiangehörige, sofern sie einmal aus der Partei ausgeschlossen worden waren, aber wieder rehabilitiert wurden, schickten die Roten in das neubesetzte Gebiet. Odrina hat auch kommunistische Schriften verfaßt. Ich werde der Abt. VII der StOK, die sämtliche Kulturanstalten verwaltet, vorschlagen, Odrina ablösen zu lassen, und bin überzeugt, auch in Ihrem Sinn zu handeln. Eine geeignete Person wird sich finden lassen.

Auch die übrigen Kulturinstitute wie Bibliotheken, Museen usw. haben verhältnismäßig wenig gelitten. Die Korolenkobibliothek hat einen Volltreffer in den Lesesaal bekommen, 250 000 Bücher liegen unter dem Schutt. Sie werden freigelegt werden. Die 100 000 Bände große Kinderbibliothek der KB ist verbrannt. Die sonstigen großen Bibliotheken sind geblieben. Das Kunstmuseum hat einen starken Schwund seiner Bestände erlebt. Wohin sie sich verflüchtigt haben, muß erst festgestellt werden. Der SD hat ziemlich viel Material geholt, angeblich auf Befehl des SS-Hauptamtes. Leider ist diese prachtvolle Galerie, deren Bestand zusammenzuhalten uns bisher gelungen war, fast ganz wertlos geworden. Das Historische und unser vorgeschichtliches Museum sind völlig ausgebrannt.

Der Leiter der Abt. VII der StOK ist KVR Dr. Reichel, ein sehr energischer Mann, der sich tatkräftig aller dieser Objekte annimmt und mit dem wir aufs beste zusammenarbeiten.

Trotz der mißlichen Unterkunfts-, Verpflegungs- und Hygieneverhältnisse würde ich mich freuen, Sie bald hier begrüßen zu dürfen. Sie werden sich sicherlich den neuen Direktor der Archiv einmal ansehen wollen.

Über das weitere Schicksal der Ihnen wichtigen Kulturgüter seien Sie unbesorgt. Wir werden eiforstüchtig darüber wachen, da wir den Wunsch und Willen haben, dem Reichskommissar einmal (wann wird das wohl sein ?) wohlbehütete kulturelle Einrichtungen zu übergeben, damit er sie zur Befriedigung des kulturellen Hungers der ukrainischen Bevölkerung im Sinne Reichsministers Rosenberg einsetzen kann,

In bester Kameradschaft verbleibe ich mit

Heil Hitler

Ihr sehr ergebener

gez. Wendnagel.

Розписка керівника Харківської робочої групи штабу Розенберга
Венднагеля про одержання від бібліотеки Харківського
університету 107 книг для підрозділу козаків

14 квітня 1943 р.

Empfangsbestätigung.

Das Sonderkommando RR hat auf Anordnung der Standortkommandantur,
Abt. VII (Milit. Verw.), von der Universitätsbibliothek Charkow

107 Bücher belletr.inhalts

laut anliegender Liste ausgeliefert erhalten.

Die Bücher sind für die Truppenbetreuung in einer Kosakeneinheit
bestimmt.

Der Führer des Sonderkommandos:

Wendnagel
(Wendnagel)
Hauptinsatzführer

Архів ЦНБ Харківського держуніверситету. Машинопис.
Оригінал.

Підписи представника штабу Розенберга доктора Ангера під
списками книг, вилучених з фондів ЦНБ Харківського
університету "для відправки до Вінниці"

11 червня 1943 р.

11 червня 1943 р.

39	Загайки	5801
40	Войскові постанови	4701
41	Христосенко, Микола	7701
42	Войскові постанови	9101
43	Виховання, Настанови	2101

Список вилучених книг (48 шт.)

48 книг пошукати

д-р. Ангер

(Др. 06005)

11. VI. 1943

Список вилучених книг (43 шт.)

пошукати

43 книги пошукати

д-р. Ангер
(Др. 06005)

11. VI. 1943

Список "книг із Харкова", складений в штабі Розенберга
Серпень 1943 р.

Bücher aus Charkow. August 1943.				
№.	Ch.Nb.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
1.	582.	Rjažskij Nik.	Oborudovanie Klubnoj sceny.	55219
2.	583.	Zan'kovec'ka M.K.	Marija Zan'kovec'ka.	55246
3.	584.		Teatral'nyj spravocnik 1938.	55520
4.	585.		Dol'šoj dramatičeskij teatr.	55504
5.	589.	Borisov B.	Istorija moego smeha.	61014
6.	590.	Red'ko A.	Teatr i evoljucija teatral'nych form.	55604
7.	591.	Imas M.	Aktery v socialističeskom stroitel'stve.	61690
8.	592.	Lunačarskaja S.	Teatr dlja detej kak orudie kommunističeskogo vospitanija.	61219
9.	593.		Teatral'naja Moskva. 1935.	55939
10.	602.		Kinorežissura. Chrestomatija.	55798
11.	663.	Kanevs'kyj Starikov.	Korysni kopalyny Charkivs'koj oblasti ta ich promyslove vykorystuvannja.	
12.	666.	Titov A.	Mineralogija.	59052/2
13.	667.		Stratigrafija SSSR. Tom XII. Neogen SSSR.	56136
14.	668.	Struve E.	Sbornik analizov izveržennych i metamorfičeskich gornych porod SSSR.	56139
15.	669.		Trudy geologičeskogo instituta. Tom IX.	55938
16.	670.		Učennj zapysky Charkivs'kogo derz. universytetu im Bor'ko. Kn.13. Zapysky n-d. Instytutu Geologii. Tom V'I.	
17.	671.		Paleontologija sovjetskoj Arktiki. Vyp. V.	61140
18.	672.		Zapiski naučno-issledovatel'skogo instituta Geologii. ChGU. Tom VI.	50516/2
19.	673.	Čerdancev	Sredne-Aziatskie respubliky. Vyp. 2.	60655
20.	674.		Svedenija ob urovne vody na rekach i ozerach SSSR. 1931-1935 gg. Tom XXII. Bassejn Kaspijskogo morja.	56134

№	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Reue Nr.
---	---------	-------	-----------	----------

21.	...		Materijal'nyj drugi p'jatylitky Kyivs'- koi oblasti.	
22.	...		Naučnye itogi Tadžiksko Pamirskoj ekspedicii.	60431
23.	531.		Kam'janeččyna v cyfrach. 1927.	
24.	572.		XV let na službe socialističeskogo stroitel'stva. Tom II.	65993/d
25.	579.	Brailovskij S.M.	Stroitel'naja promyšlennost'. Cast' 2.	66031/d
26.	580.		Puti mehanizacii torfjanoj promyš- lennosti USSR.	66022/d
27.	581.		Spravočnik na 1936 g. otpusknyh cen primenjaemyh v stroitel'stve materialov, tarifov žel.-dor., vod- nogo i avto guževogo transporta....	66027/d
28.	585.	Stanislavskij K.S.	Moja žizn' v iskusstve. Izdanie 3.	70672/d
29.	586.		Teatral'nyj i muzykal'nyj spravod- nik na 1930 god po SSSR.	70680/d
30.	587.		100 let. Aleksandrinskij teatr Gosdramy. 1832-1932.	50095/d
31.	603.	Raevskij S.E.	Žyttja i tvorčist' chudožnyka Tarasa Ševčenka.	
32.	604.	Čukovskij K.	Il'ja Repin.	60496
33.	605.	Poltevskij A.	Chudožnik pered licom rabočich.	61397
34.	589. 606		Istorija sovetskogo teatra.	17339/d
35.	607.		Dvadcat' let sovetskoj kinematogra- fii. Sbornik statej.	61724
36.	608.	Gol'bach	Karmannyj bogoslovskij slovar'.	55502
37.	609.		Za socialističeskuju rodinu.	55766
38.	610.	Lebedev G.	Russkaja živopis' pervoj poloviny XVIII veka.	20670/d
39.	611.	Nevedomskij	Kuinaži.	19653/d
40.	612.	Perel'man V. Lesjuk A.	Evgenij Aleksandrovič Kacman.	53790/d

Nr.	Ch.Nr.	Autor	Buchtitel	Reue Nr.
41.	613.		Iskusstvo portreta. Sbornik statej.	55267
42.	614.	Tichomirov A.N.	M.B. Grekov.	59715/d
43.	615.	Adarjukov	Graver Ivan Vasil'evič Českij.	61043
44.	616.	Adarjukov	Redkie russkie knižnye znaki.	61134
45.	617.		Vladimir Nikolaevič Domogackij.	60985
46.	618.	Bakušinskij	N.A. Andreev. 1873-1932.	60422/d
47.	619.		Problemy Architektury. Sbornik materialov. Tom II. Kn. 2.	77328/d
48.	620.		Problemy architektury. Sbornik materialov. Tom II. Kn. 1.	77528/d
49.	621.		Ukrains'kyj komitet ochorony pamjatnykiv kul'tury pry NKO USRR. Deržavni istoryko kul'turni zapovidnyky USRR.	
50.	622.	Ivanov A.	Iskusstvo.	60438
51.	623.	Makarov V.	Georg Gaspar Prenner i ego raboty v Gatčinskom dvorce-muzei.	55998
52.	624.	Dmitriev Ju.	Putevoditel'. Gosudarstvennyj russkij muzej. Drevnerusskoe iskusstvo.	53900/d
53.	625.	Varsavskij S. Rest B.	Ermitaž 1764-1939.	17127/d
54.	626.	Maca I.	Tvorčeskij metod i chudožestvennoe nasledstvo.	52773/d
55.	627.		Zbirnyk sekcii mystectv.	74840/d
56.	628.	Ioffe I.	Krizis sovremennogo iskusstva.	28321/d
57.	629.	Lunačarskij	Očerki marksistskoj teorii iskusstv.	55572
58.	630.		Trudy otdelenija iskusstvoznanija. I.	55418
59.	631.		Iskusstvo SSSR.	55540
60.	633.	Juzovskij Ju.	Spektakli i p'esy.	55521
61.	634.	Girsfel'd A.	Migracijni procesy na Ukraini.	
62.	635.	Vitkovič V.	Kirgizija.	60524/d
63.	636.	Vize V.Ju.	Morja sovetskoj Arktiki.	70409/d
64.	637.		Flora SSSR. VIII.	57418

r.	Ch.Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
65.	484.		Promyslenost' Kirgizskoj SSR.	61191
66.	485.		Rajony zapadnoj oblasti.	55754
67.	486.		Resursy mineral'nych stroitel'nych materialov SSSR. Tom I.	58024/5
68.	487.	Sapulin.	Sevooboroty i osnovnye voprosy razmescenija s-ch. proizvodstva Tatarii.	56162
69.	488.	Samochin A.	Manyčskij kanal.	Nach 10
70.	490.	Šillinger F.	Krymskij poluoostrov ego roli i znacenie v SSSR.	56268
71.	491.	Smechov E.	K probleme neftenosnosti nižnetrečičnyh otloženíj sev. Sachalina.	56223
72.	492.		Sovetskoe Zabajkal'e.	60896
73.	493.		IFO vo vtorom pjatiletii.	56212
74.	494.		Tadžiksko-Pamirskaja ekspedicija 1935 goda.	56274
75.	497.		Trudy po voprosam neftjanoj geologii	55850
76.	498.		Trudy Birobedžanskaj geologičeskoj ekspedicii Lenozeta 1933-1934.	55886
77.	499.		Trudy Moskovskogo geologo-razvedočnogo instituta im. Ordžonikidze. Tom XIV.	55911
78.	500.	Vardanjanč	Materialy po petrografii severozapadnogo Kavkaza.	60889
79.	501.		Zvedenyj narodno-gosudarstvennyj plan ta mestevoj budžet m. Odesy i pry-mis'kogo rajonu na 1922 rik.	
80.	502.	Vardanjanč	Sejsmotektonika Kavkaza.	60840
81.	503.	Veselovskij	Technologija iskusstvennogo grafita.	60739
82.	506.		Vologodskaja oblast'.	56210
83.	507.		Voprosy ekonomiki srednej Azii. Sbornik.	60694
84.	509.		Za nedra Urala.	55985
85.	510.	Zagjanskij	Geologija i charakteristika pud Kryma.	60937

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	№№ Nr.
86.	511.	Žirmunskij	Obščaja geologičeskaja karta evropejskoj časti SSSR.	60930
87.	513.		Gor'kovskij kraj.	55586
88.	514.		Osnovnye puti razvitija sel'skogo chozjajstva Leningradskoj oblasti v pjatiletii 1933-37.	61675
89.	422.	Fersman A. (akad.)	Pegmatity. Tom I.	56314
90.	423.	Fersman A.	Perspektivy rasprostraneniya poleznyh iskopaemyh na territorii sojuza.	58202
91.	424.	Fuks K.	Promyslennye zapasy iskopaemych uglej Doneckogo basseinu. Vyp. I.	57770/3
92.	425.		Geologična budova ta korysni kopalyly Ukrainy.	
93.	426.		Geologija. Katalog knig.	55408
94.	427.		Geologija i meteorologija. Katalog knig.	55310
95.	428.		Moskovskaja oblast'. Estestvennye proizvoditel'nye sily oblasti.	56218
96.	429.		Geologija i poleznye iskopaemye rajonov Moskovskoj oblasti. Kniga 5.	55436
97.	430.	Kutašev, Vengrzanovskij, Agler, Butlov.	Geolog-promyšlennoe opisanie Prokop'evskogo, Kiselevskogo i Afoninskogo rajonov.	56206
98.	431.		Geologija i poleznye iskopaemye rajonov Moskovskoj oblasti. Kn. 7.	55436
99.	432.		Geologija i poleznye iskopaemye severa SSSR. Tom II.	55729
100.	433.	Gerasimov A.	Geologičeskoe stroenie mineralovodskogo rajona. II.	57991/3
101.	434.		Trudy neftjanogo geologo-razvedochnogo instituta. Serija B. Vyp. 2.	55913
102.	449.	Lomov L., Butko K.	Dniproel'stan i sil'ske gosudarstvo rajonu jogo vplyvu.	
103.	450.	Lučickij V., Lebedev P.	Petrografija Ukrainy.	58030/3

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
104.	451.	Maksimovič G. (Prof.)	Zernovye kul'tury v sisteme Krymskogo polevodstva.	56020
105.	454.		Materialy central'nogo nauchno-issledovatel'skogo geologo-razvedochnogo instituta. Regional'naja geologija i gidrogeologija. Sbornik I.	56191
106.	455.		Materialy po geologii Bol'shogo Donbassa. Sb. I.	58009/a
107.	456.		Materialy po geologii i petrografii SSR Gruzii. Adzaristan i Gruzija.	56063
108.	457.		Materialy po geologii i poleznym iskopaemym Karel'skoj ASSR.	56066
109.	458.		Materialy po geologii Krasnojarskogo kraja. 5.	56119
110.	459.		Materialy po geologii Kubanskogo kraja. Vyp. 4.	56174
111.	463.	Merenkov B.	Dragocennye, techničeskie i podelocnye kamni. Nerudnoe mineral'noe syr'e. Vyp. 2.	56197
112.	464.		Mestnaja promyšlennost' Baškirii i perspektivy ee razvitiya.	61534
113.	465.		Narodno-gospodarcyj plan Kyeva na 1935 rik.	
114.	466.		Odes'ka oblast' za 22 roky socialistyčnogo budivnyctva. Materialy dlja agitatoriv.	
115.	467.		Osnovnye puti gazifikacii Donbassa.	61581
116.	468.		Plan narodnogo chozjajstva i social'no kul'turnogo stroitel'stva ATSSR. na 1935 god.	61189
117.	469.	Pogrebickij	Kontur problemy bol'shogo Donbassa.	61196
118.	470.	Polbicyn G.	Narognochozjajstvennyj plan Kujbyševskoj oblasti na 1937 god.	61404
119.	471.		Poleznye iskopaemye Ivanovskoj promyšlennoj oblasti. Materialy dlja bibliografii.	60452
120.	472.	Polkanov A., Eliseev N.	Petrologija Plutona Gremjacha-Vyrmes. Kol'skij poluostrov.	61393
121.	473.	Ponomarev T.	Mineral'noe toplivo severa evropejskoj časti SSSR.	61432

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
122.	474.	Popov S.P. (Prof.)	Mineralogij. Kryma.	61525
123.	390.		Spysok p'jes dozvolenyh golovnym upravlinnjam po kontrolju	
124.	391.		Tablicy vremen i vysot polnyh i malych vod na 1938 god. Murmanskij bereg.	65620
125.	392.		Odynadcojat' sojuznyh radjans'kych socialistyčnyh respublik.	
126.	393.	Vasil'ev T.	Mordovija.	59529
127.	394.		Administrativno-politiceskoe dele- nie SSSR.	56448
128.	395.		Raboty konferencii po probleme bol'sogo lnapra. Tezisy k dok- ladu A. Gorodskogo.	59930
129.	396.		Plan gosudarstvennogo ermitaža.	57822
130.	397.	Guščin A.S.	Izo-iskusstvo v massovyh prazdne- stvach i demonstracijach.	56427
131.	398.		Soobščeniya gosudarstvennogo russkogo muzeja. I.	65387
132.	399.		Trudy sociologičeskoj sekcii. I.	19762/d
133.	400.		Učebnoe i nauchnoe kino. Pervyj sbornik statej.	56933
134.	401.	Antonov L., Kotul'skij V., Čirvinskij P.	Gornye bogatstva Kol'skich tundr. Vyp. I.	56670
135.	402.	Apresov S.	Neftenosnost' jugo-zapadnoj pri- berežnoj podvodnoj polosy Kaspij- skogo morja.	56746
136.	403.	Ardašnikov M., Ryss A.G.	O racionalizacii energetičeskogo chozjajstva Doneckogo Bassejna.	56773
137.	404.	Babuskin A.	Chozjajstvennoe o kul'turnoe stroi- tel'stvo Komi-oblasti.	56473
138.	405.	Belousov V., Jarockij L.	Grjazevye sopki Kerčensko-Tamanskoj oblasti. Uslovija ich vozniknovenija i dejatel'nosti.	56537
139.	406.	Bel'sterli M. Vorob'eva O. Solov'ev S.P.	Petrografija SSSR. Kristalličeskij kremnezem, Olivin, Sljudy.	57670

=====				8.
Nr. :	Ch.Nr. :	A u t o r :	B u c h t i t e l :	Neue Nr.
=====				=====
140.	407.	Bogoslovskij S.	Principy geografičeskogo razmeščeniya proizvoditel'nyh sil v lesnom chozjajstve i v lesnoj promyšlennosti.	56585
141.	408.		Burjatija v cifrach. Ot V k VI Respublikanskomu s'ezdu Sovetov.	56612
142.	409.	Cirvinskij V.	Materialy k poznaniyu burougol'nyh mestoroždenij USSR. Čast' II., III.	57979/0
143.	410.		Sel'skoe i lesnoe chozjajstvo Zabajkal'ja. Spravočnaja kniga.	56469
144.	411.	Danilov S.L.	Nikitovskoe štutnoe mestoroždenie.	57984/0
145.	412.		Desjat' let sovetskoj ojtrotii. Politiko-ekonomičeskij sbornik.	56800
146.	413.	Dmitriev M.I.	Rel'ef USSR. (Geomorfologičnyj narys)	
147.	414.	Dokturovskij	Torfjanye bolota. Proischoždenie, priroda i osobennosti Bolot SSSR.	56437
148.	415.	Galaka O.I.	Dolomity ta gipsy Bonbasu. Doslidžennja v Mykytivs'komu rajoni 1928 r.	
149.	416.		Dovidnyk z osnovnyh statystyčno-ekonomičnyh pokaznykiv gospodarstva rajoniv Charkivs'koi oblasti USSR.	
150.	417.		Dovidnyk z osnovnyh statystyčno-ekonomičnyh pokaznykiv gospodarstva rajoniv Černigivs'koi oblasti USSR.	
151.	418.	Dubinskij I.	Sovetskaja Baškirija.	9857/0
152.	419.	Edemskij M.B.	Geologija i poleznye iskopaemye Severnogo kraja.	56339
153.	420.		Estestvennye proizvoditel'nye sily USSR. (Sbornik očerkov). Vyp. V.	66058/0
154.	421.	Fedorovskij N.	Klassifikacija poleznyh iskopaemyh po energetičeskim pokazateljam.	56426
155.	369.		Sovetskij sever. Pervyj sbornik statej.	58455
156.	370.		Trudy komissii po izučeniju plemennogo sostava naselenija SSSR i sopredel'nyh stran. Ob'jasnitel'naja zapiska k etnografičeskoj karte Sibiri.	53070/0
157.	371.	Tutyčhin B.	Central'no-černozemnaja oblast'.	59924
158.	372.		Počvennye resursy Severo-Kavkazskogo kraja.	59569

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
159.	373.	Kogan P.S.	Obščestvennoe značenie MChT.	56977
160.	374.		Katalog repertuarnych pies.	56931
161.	375.	Žuravlevy V.V. i E.A.	Chudožnik S.V. Ivanov.	55828
162.	376.	Kublanov.	A.G. Kramov 30 let na scene.	91203/d
163.	377.	Krenke Ju.	Praktičeskij kurs vospitanija aktera.	56366
164.	378.		Tvorčeskie besedy masterov teatra. L.M. Leonidov.	56944
165.	379.	Lupacarskaja S.	Teatr dlja detej kak orudie kommunističeskogo vospitanija.	61719/M
166.	380.	L'vov Nikolaj.	Postroenie agit-zrelišča.	58095
167.	381.		Gastrol'naja poezdka po Donbassu.	57999
168.	382.		Raboty po tehnike sceny.	59721
169.	383.	Radlov Sergej	10 let v teatre.	35662/d
170.	384.	Rappoport I.	Rabota aktera. Kniga pervaja.	59812
171.	385.	Rappoport I.	Rabota aktera. Rabota nad soboj. Kniga vtoraja.	59737
172.	387.	Rappoport I.	Rabota aktera. Kniga pervaja. Rabota nad soboj.	59731
173.	387.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. 8.	56298
174.	388.		Taras Grigor'evič Ševčenko. Materialy k 125-letnemu jubileju so dnja roždenija velikogo narodnogo poeta.	58451
175.	389.		Spektakli Moskovskich teatrov v Vyborgskom dome Kul'tury. Sezon 1935/36 goda.	61813
176.	530.	Nikitin S.A.	Pesčanye pustyni SSSR i ich sel'skochozjajsvennoe značenie.	60893/d
177.	556.	Venecianov M., Iogiches M.	Spravočnik-slovar' po izobretatel'stvu.	66063/d
178.	557.		"Donbassugol'" O meroprijatijach po vypolneniju plana sebestoimosti na 1938 god.	65988/d
179.	558.		Spravočnik otpusknych cen 1937 g. na silovoe stacionarnoe oborudovanie.	65512/

Nr. :	Ch.Nr. :	Autor :	Buchtitel :	Neue Nr.
180.	560.		Sbornik norm raschoda osnovnyh materialov v kamennougol'noj promyšlennosti Doneckogo Bassejna.	66004/0
181.	561.		Vremennoe položenie ob izobretatel'stve techničeskich i organizacionnyh usovseršenstvovanijach v sisteme promkooperacij i položenie o ...	66048 D
182.	562.		Spravočnik na 1935 god otpusknyh cen primenjaemyh v stroitel'stve Čast' II.	66029/0
183.	565.		Vtoraja ugol'naja baza SSSR. Kuzbass.	66008/0
184.	565.	Smirnov A.i Zapol'skij A.	Izobretatel'stvo v SSSR i za granicej.	66056
185.	567.	Sazonov N.I.	Nedra sovetской Azii. Ugol'. (Ugol'nye mestoroždenija Aziatskoj časti SSSR).	65999/0
186.	568.	Rudakov M.P.	Socialističeskaja racionalizacija.	66043/0
187.	569.	Vasilevskij I.M.	Iskateli i tvorcy.	66069/0
188.	570.		Spravočnik na 1935 god otpusknyh cen primenjaemyh v stroitel'stve materialov, ... Čast' I.	66029/0
189.	571.		Zadači standartizacii v narodnom chozjajstve sojuza SSR. Tom II.	66067/0
190.	572.		Rezoljucii pervoj vsesojuznoj konferencii po avtomatike, telemekhanike i dispetčerizacii.	66044/0
191.	573.	Činakal E.A., Sander V.A. i dr.	Sbornik statej po razrabotke kamennougol'nyh plastov v Kuzneckom bassejne.	66007/0
192.	574.		Trudy vsesojuznogo naučno-isledovatel'skogo ugol'no o instituta. T. II.	65997/0
193.	575.		Trudy pervoj konferencii po obogacšeniju železistyh kvarcov.	65998/0
194.	576.		Stroitel'stvo černych dorog v USSR. Učet opyta 1934 goda.	66032/0
195.	577.		Racionalizacija promyšlennosti USSR.	66041/0

№	Ch. №	Autor	Buchtitel	№№
196.	638.		Flora SSSR. VII.	57418
197.	639.		Flora SSSR. IX.	57418
198.	640.	Suš M.A.	Botaniko-geografičeskij očerk evropejskoj časti SSSR.	59198/3
199.	641.	Archangel'skij H.A.	Geografičeskij očerk Srednevolžskogo kraja.	56157
200.	642.	Černec'kyj	Klimat Ukrainy.	
201.	643.	Kolcanov P.A.	Aerologija v primenenii k sinoptičeskoj meteorologii.	58188
202.	644.		Učenyje zapiski Tom III. Vyp. 3.	59579
203.	647.		Flora Sibiri i Dal'nego Vostoka. Vyp. 5.	57388
204.	651.	Kagarov E.	Narody SSSR.	58069
205.	652.	Anisimov S.	Voenno-gruzinskaja doroga.	56143
206.	653.		Zaližnyčnii stancii ta rični prystani na terytorii Ukrainy SSSR.	
207.	654.		Spravočnik po vodnym resurсам SSSR. Tom V. Nižnee Povpl'ie.	65533
208.	655.	Scerbak. S.	Temperatura vody na poverchnosti v srednej i južnoj častjach Kaspijskogo morja.	56209
209.	656.	Archipov. N.B.	Sredne-Aziatskie respubliky.	56271
210.	657.	Berg A.S.	Priroda SSSR.	
211.	658.		Materialy do rajonizacii Ukrainy. Tom I.	
212.	659.	Gerasimov I. Markov K.K.	Lednikovyyj period na territorii SSSR.	57993/3
213.	660.		Dor'ba s eroziej počv v SSSR.	57389
214.	661.	Marr H.Ja.	Klemennoj sostav naselenija Kavkaza.	55055/3
215.	662.	Čolesov C.G. Petapov S.C.	Sovetskaja Jakutaja.	31635/3
216.	532.	Iac	Nacional'nyj sklad sil'skogo naselennja Ukrainy-T.I. V.I.	
217.	533.		Osvoenie cikličnosti v otebrannyh lavach. Sbornik, statej.	66020/3
218.	534.		Trudy naucno-issledovatel'skogo	59918

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
218.	534.		Trudy naučno-issledovatel'skogo instituta dorežnogo chozjajstva-Vyp. I.	
219.	535.		Deklady SSR na vtoroj mirovoj energetičeskoj konferencii.	66072/d
220.	536.	Jablokov V.S., Pistrak P.M., Zemcuznikov Ju. rajona Podmoskovnogo bassejna. Val'c I.E.	Stroenie i uslovija zaleganija glav'nogo ugol'nogo plasta Scekinskogo	66015/d
221.	537.	Gamm A.	Obogaščenje Doneckogo topliva.	66014/d
222.	538.		Organizacija proizvodstva v nefte-dobyče.	66019/d
223.	539.		Iz tehničeskich dostiženij sovetskogo Donbassa za XV let. 1917-1932.	66012/d
224.	540.		Edinye notny vyrabotki na avtotransporte d oplata truda šoferov,gruzčikov i konduktorov avtobusov.	66035/d
225.	541.	Hil'onov Ju.	Marksistskaja istorija tehniki kak predmet prepodavaniya.	66061/d
226.	542.		Itogi i dostiženija v oblasti obogaščenja poleznyh iskopaemyh SSSR.	66016/d
227.	543.	Hišustin D.	Mirovaja tehnika i naša tehničeskaja politika.	66062/d
228.	544.	Bacholsarajcev Drabkin S., Zajcev S.	Socialističeskaja racionalizacija proizvodstva. Sistematičeskij sbornik.	66070/d
229.	545.		Gosudarstvennyj tehničeskij ekzamen ...	59107
230.	546.		Čeljabinskie ugli.	66025/d
231.	547.		Istorija tehniki. Vyp. I.	66075
232.	548.		Materialy gosudarstvennogo Markšejderskogo kontrolja USSR. Sb. I.	65991/d
233.	549.		Direktivy po ekonomii metallov.	66071/d
234.	550.		Materialy k vsesojuznoj otraslevoj konferencii železo-rudnoj i marganecovoj promyšlennosti Južn i Centra.	65986/d
235.	551.		O progressivno-sdel'noj sisteme zarabotnoj platy ...	66002/d
236.	552.		O ciklach v ugol'noj promyšlennosti.	66011/d

№.	Ch.№.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
237.	553.		Materialy gosudarstvennogo Marksej- dërskogo kontrolja USSR. Sbornik 2.	65991/d
238.	554.		Materialy k izučeniju glin i kaolinov nov USSR kak ognepornogo syr'ja.	65985/d
239.	555.		Osnovnye voprosy cikličnoj raboty v kamenougol'noj šachte.	66026/d
240.	559.		Žilišće. Voprosy proektirovanija i stroitel'stva žilych zdanij.	66023/d
241.	563.		Socialističeskij zakaz izobretate- ljam.	66066/d
242.	564.		Vosstanovimost' železnych rud Kri- vogo Roga.	66027/d

243	177	Grossman Leonid	Teatr Suchovo-Kobylinaj.	50138/d
244.	178.		Repertuar dlja zrelisennyh kruzkov goroda i rajona.	61810
245.	197.	Bers A.A.	Proščloe Urala.	59204
246.	201.	Macevič R.V.	Kanal Moskva-Volga.	58117
247.	202.		Pamir Tadzikistan Seadnjaja Azija.	77098/d
248.	204.	Sibircev N. Utin B.	Severnij morskoy put' i Karskie ekspedicii.	58481
249.	208.		Ukazatel' ulic i proezdov G. Lenin- grada.	61906
250.	209.		Vsja Dnipropetrovščyna. Ekonomično- adresovij dovidnyk na 1934 r.	
251.	276.	Gogitidze K.D. Lascenov V.D.	I. Novye dannye po geologii M.Širak- skogo mestoroždenija nefti. II. O vozraste pestrocvetnoj tolsšči (El'darskoj svity) verchne tretič- nyh otloženij v predelach Južnoj Kachetii.	58790
252.	279.		Golubye arterii.	57931
253.	288.		Issledovanija rek GSSR.	58054
254.	289.	Karcov V.G.	Narody Sibiri. Očerki prošlogo.	59805/d
255.	290.		Moskovskaja oblast'.	57375
256.	291.	Naletov P.	Energetičeskie resursy Žerdnevolžskogo kraja.	58037

Nr. : Ch. Nr. :		Autor :	Buchtitel :	Neue Nr.
257.	293.		Ural'skaja oblast'. Vyp. I.	57120
258.	294.	Konstantinov	Ural'skaja oblast'. Izd. 3.	57609
259.	296.		Kratkij ekonomičeskij obzor Malo-Karačaevskogo rajona. Karačaevskoj Avtonomnoj oblasti.	57036
260.	297.	Kulakov P.	Puti socialističeskoj rekonstrukcii tabakovodstva na Severnom Kavkaze.	57556
261.	298.		Leningradskaia oblast' i Karel'skaja ASSR.	57468
262.	300.	Losev P.	Varoslavl'.	59995/0
263.	302.		Materialy po izučeniju prirody Srednego Povolz'ja. Vyp. I.	58140

264.	594.	Šmit F.I.	Predmet i granicy sociologičeskogo iskusstvavedenija.	not found
265.	595.	Al'svang A.	A.N. Skrdabin. (1915-1940).	22627/0
266.	596.	Kostenko V.	Narodnja pisnja ta muzyka ukrains'ko. Styslyj ogljad.	
267.	297.	Žabčedovič G., Čachir'jan G.	Samoe važnoe, samoe massovoe iz iskusstv.	15152/0
268.	598.	Slonimskij Ju.	Mastera baleta.	78418/0
269.	599.	Braudo E.M.	Vseobščaja istorija muzyki. T. 3. ot srediny XIX stoletija do našich dnei.	59203
270.	600.		Sovetskij istoričeskij fil'm. Sbornik statej.	44690/0
271.	601.	Kozincev G.K., Trauberg L.	Trilogija o Maksime.	54158/0
272.	654. 645		Flora SSSR. V.	66081/0
273.	646.	Ognev S.I.	Zveri SSSR i prilježščich stran. Gryzuny.	60851/0
274.	648.		Počvy SSSR. Evropejskaja čast' SSSR. Tom I.	60945
275.	649.		Počvy SSSR. Evropejskaja čast' SSSR. Tom II.	60945/0
276.	650.		Počvy SSSR. Evropejskaja čast' SSSR. Tom III.	60945

№.	Ch. №.	A u t o r	B u c h t i t e l	№. №.
277.	309.		Omskaja oblast' segodnja.	57160
278.	310.		Osnovnye energetičeskie resursy SSSR potencial'nye torfjanye i gidroenergetičeskie bazy.	597*
279.	311.	Pistolenko V.	Ųz prošlogo Orenburgskogo kraja.	571
280.	312.	Petibskij P. i Gel'bak N.	Ađžarskaja avtonomnaja sovetskaja socialističeskaja respublika.	577
281.	313.		15 let socialističeskogo stroitel'stva MAO. (Marijskoj avtonomnoj oblasti).	58112
282.	314.	Pljusnin M.	Počvy Volgo-Achtubinskoj pojmy.	57861
283.	315.	Tjurin I.V. (Prof.) i dr.	Počvy Čuvašskoj respubliki.	57878
284.	316.	Savvin S.G.	Machorka v CČO.	58537
285.	317.	Ščukin I.	Očerki geomorfologii Kavkaza. Čast' I. Bol'soj Kavkaz.	58386
286.	318.		Cvetuščaja sovetskaja Molčavija.	58474
287.	319.	Ševčenko M.A.	Nižnee Povolž'je.	58444
288.	320.	Šibaev V.P.	Etničeskij sostav naselenija evropejskoj časti sojuza SSR.	53070/d
289.	321.	Smirnov S.S. (prof.)	Železornudnye mestoroždenija Vostočno-sibirskogo kraja.	65384
290.	322.	Sobakin N.	Ordžonikidzeograd.	65391
291.	323.	Sokol'skij N.A.	Materialy po izučeniju Nachičevanskoj SSR.	65389
292.	324.	Nikolaevskij A.	Soljanye bogatstva Stalingradskogo kraja.	57492
293.	325.	Stekol'nikov M.	Vounye resursy Srednej Azii i Kazakstana.	61814
294.	326.	Tanfil'ev G.	Korja Kaspijskoe, Černoe, Baltijskoj, Ledovitoe, Sibirskoe i Vostočnyj okean.	
295.	327.	Tjunin V., Afanas'ev S., Lichačev A., Michin F.	Naša oblast'. Fiziko-geografičeskij i ekonomičeskij očerk Voronežskoj oblasti.	6
296.	347.		Vost'moe dopolnenie po 1 janvarju 1937 g. k katalogu p'jes. (Izd. 1932).	5
297.	348.		Zasluzennyj dejatel' iskusstv I. I. Brodskij 1884-1939. Katalog posmertnoj vystavki.	52

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
298.	349.		Pavel Andreevic Fedotov. (1815-1852)	58194
299.	350.		Igor' Grabar'.	65510
300.	351.		A.V. Kaplun.	59993
301.	352.	Kaufman R.	Kukryniksy.	58072
302.	353.		P.P. Končalovskij XXIV let tvorčeskoj dejatel'nosti. Vystavka chudožestvennyh proizvedenij.	59994
303.	354.		Isaak Izrailevic Brodskij (1884-1939) K vystavke ego rabot v gos.russkom muzeje.	65001
304.	355.	Kuz'minskij K.	Chudožnik illjustrator A.A. Agin. Ego žizn' i tvorčestvo.	58079
305.	356.		Vladimir Majakovskij.	53976/φ
306.	357.		Pereдвиžnaja vystavka proizvedenij russkich chudožnikov-realistov XIX v.	59320
307.	358.		Pereдвиžnaja vystavka proizvedenij sovetskogo iskusstva. Živopis', gra- fika. Katalog vystavki.	59425
308.	359.		Katalog vystavki proizvedenij I.I. Repina.	59758
309.	360.		Russkaja istoričeskaja živopis'.	55000/φ
310.	361.		Pereдвиžnaja vystavka. Osnovnye etapy razvitiya russkogo iskusstva.	59478
311.	362.		Segal' G.	58410
312.	363.		Respublikanskaja juvilejnaja Ševčenkiv- s'kaja vystavka. Katalog-pytivnyk.	55001/φ
313.	364.	Sidorov A. (Prof.)	E.S. Kruglikova.	53249/φ
314.	365.	Vasilevskij V.	V.A. Serov.	
315.	366.		Trutovskij.	
316.	367.		Ivan Truš.	
317.	368.		Vystavka sovetskich masterov sovet- skoj satiry. Dopolnenie k katalogu.	59675

318.	303.		Mineral'nye resursy SSSR. Vyp. II. Chromistyje železnjaki. Margancevyje rudy.	59765
319.	304.		Mineral'nye resursy SSSR. Vyp. I. Med', cink, svinec.	59765

Nr. : Ch, Mr. :		Autor :: Buchtitel		Neue Nr.
320.	305.	Monosov I.	Samaja severnaja v mire. (Nivastroj).	61831
321.	306.		Neftjanaja ekskursija. Perm'skaja Prikam'e, Baškirskaia ASSR, Samar- skaia luka. Vyp. I.	58680
322.	307.	Nikiforov. P.	Avtonomnaja Karelskaja Sovetskaja Socialisticeskaja Republika.	65032
323.	308.		Promyslovaja karta Aral'skogo morja.	61860
324.	328.		Torfjanaj fond SSSR. Torfjanye bolota Central'no-Cernozemnoj oblasti. Vyp. 2.	61862
325.	309.		Torfjanaj fond SSSR. Torfjanye bolo- ta Ivanovskoj oblasti. Vyp. 2.	61862
326.	330.		Trudy komissii po irrigacii. Vyp. 9. Soloncovye komplekсы Zavolž'ja i melioracija soloncov.	58896
327.	331.		Zapasy uglej SSSR.	59542
328.	332.	Alekseev A. Polovinkina Ju.	Geologičeskaja s'emka Krivorož'ja.	58366
329.	333.		Kratkaja charakteristika mestorož- denij železnych i margancevych rud SSSR.	58852
330.	334.	Batenin A. I.	Novaja mebel'.	58266
331.	335.	Bogdanov-Bere- zovskij V. M.	Sovetskaja opera.	58120/0
332.	336.	Iljuchin A. i Kudrjavcev A.	Kurs muzykal'noi gramoty. Č. 4.	
333.	337.	Kiselev G. i Kulakovskij L.	Muzykal'naja gramota. Posobie dlja muzykal'nych technikumov i muzrab- fakov.	16076/0
334.	338.		Sovetskie kompozitory.	61867
335.	339.	Krochmal' M.	Robert Šuman.	61864
336.	340.	Mironov N.	Muzyka tadžikov.	61829
337.	341.	Rimskij-Kor- sakov N. A.	Letopis' moej muzykal'noj žizni.	59830
338.	342.	Rimskij-Kor- sakov A. N.	Muzykal'nye sokrovisca rukopisnogo otdelenija. (Obzor muzykal'nych rukopisnych fondov).	59800
339.	343.	Ryskin I. i Mazel' L.	Očerki po istorii teoretičeskogo muzykoznanija, Vyp. I.	59528

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
340.	344.	Gvozdev A.	Ostrovskij na scene Leningradskih teatrov.	59865
341.	345.		Muzej teatral'nych kukol.	61835
342.	346.		Sed'moe dopolnenie po 1 iulja 1936 g. k katalogu p'jes (Izd. 1932).	58920
343.	261.		BSSR. 1922-1932.	17156/0
344.	262.	Burke A.K.	Atlas kart sostojanija l'dov - sža- tij i razreženij v severnoj časti i gorle Belogo morja i v rajone Ostrova Moržovca.	58240
345.	263.		Čeljabinskaja oblast' v cifrach.	65094
346.	264.	Chaptaev P.T.	Kratkij očerk istorii Burjat-mon- gol'skogo naroda.	58864
347.	265.	Čuraev Andrej	Naselenie Vostočnoj Sibiri.	58813
348.	266.		Dagestan nakanune vyborov v verchov- nyj sovet. SSSR.	58709
349.	267.	Drozdev O.	Sneznyj pokrov v tatarskoj respub- like.	58875
350.	268.	XX	XX let Baškirskoj Avtonomnoj Sovet- skoj Socialističeskoj Respubliki (1919-1939).	61910
351.	269.		Ekonomičesko-statističeskij spravoč- nik Ojrotskoj avtonomnoj oblasti.	65243
352.	270.	Elištrator V.V.	Poleznye iskopaemye ČČO.	60727
353.	271.	Emel'janov M.	Žiguli i "Krugosvetka".	58584
354.	272.	Filippov G.	Životnovodstvo na Urale.	61854
355.	273.		Flora SSSR. II.	57418
356.	274.		Flora SSSR. III.	57418
357.	275.	Karjukov M.	Novye sposoby kombinirovannoj s'emki.	16037/0

358.	221.		Geologo-chimičeskaja karta Doneckogo Bassejna. Vyp. V. Iskopaemye ugli Doneckogo Bassejna.	58016
359.	222.		Priloženija k vypusku V geologo- chimičeskoj karty Doneckogo Bassejna.	58016
360.	223.		Zadači sovetskoj architektury.	58375

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
361.	224.		K dvuchсотletnemu jubileju so dnja roždenija architekto- ra Latveja Fedoroviča Kazakova. 1738-1813. Katalog vystavki.	61869
362.	225.		Tvorčeskie vzpomy sovetskoj architek- tury.	23060/3
363.	227.		Annotirovannyj katalog pečatjuscichsja i imejuscichsja na sklade izdaniij na 1938 god.	61859
364.	228.	Afanas'ev I.A.	Kužbyševskaja oblast'.	58384
365.	229.		Doždevanie. Sbornik statej i materia- lov. Tom I.	58895
366.	230.		Novye točki na karte SSSR.	61812
367.	232.		Geofizika. Vyp. IV.	59854
368.	235.		Kratkij statističeskij spravočnik po Kurskoj oblasti, za 1935 g.	65262
369.	240.		Opisanie majakov, majacnyh ognij, osvescaemyh buev i znakov Sever- nogo Ledovitogo Okeana.	65050
370.	243.		Svedenija o sostojanii l'gov na morjach SSSR. Vyp. VII.	65833
371.	245.		Tablicy vremen i vysot polnyh i malych vod po severnomu morskomu puti na navigaciju 1938 goda.	59959
372.	249.		Učenie zapiski Sargtovskego gosudar- stvennogo im N.G. Černyševskogo universiteta. Tom III Vyp. I.	59621
373.	251.		Kartografičeskij spravočnik avtogu- ževykh dorog trech klassov i centrov dorožno-ekspluatacionnyh učastkov ...	65266
374.	252.		Spisok sinoptičeskich stancij soju- za SSR. Izd 2.	65167
375.	253.	Altunin V.F.	Prognoz maksimal'nogo gorizonta reki Don u goroda Rostova,	65031
376.	254.	Amceslavskij M.	Socialističeskij Rostov. Opyt so- cial'no-ekonomičeskoj karakteri- stiki.	58351
377.	255.	Andreev S.I.	Počvy Čuvašskoj respubliky i pro- blema povyšeniya ich urožajnosti.	58364
378.	256.	Balandin D. i dr.	Severnaja Osetija.	58246

Nr.	Ch.Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
379.	257.	Baranovskij V.	Poleznye iskopaemye Mordovii.	58258
380.	258.	Begak D.A.	Perspektivy pazvitija torfo-dobyči v severnom krae.	58350
381.	259.		Biračbidžan - evrejskaja avtonomnaja oblast'. (1928-1938).	58204

382.	226.	Elištrator V.	Mineral'nye resursy Vostočnoj Sibiri.	60159
383.	231.		Trudy Leningradskogo instituta eksperimental'noj meteorologii. Vyp. I.	59917
384.	233.		Issledovanija morej SSSR. Vyp.23.	61921
385.	234.		Klimatologičeskij spravočnik moskovskoj oblasti.	65269
386.	236.		Locija Beringova morja. Čast' I.	61912
387.	237.		Locija Severnogo morja. Čast' I.	22876/6
388.	238.		Materialy po agroklimatičeskomu rajonirovaniju subtropikov SSSR. Vyp. II.	61824
389.	239.	Molčanov P.A.	Aerologija v primenenii k sinoptičeskoj meteorologii.	61839
390.	241.		Problemy mikroklimatologii i mikro-klimatoterapii.	57966/6
391.	242.		Severnij moskoj put'. Sbornik statej po gidrografii i moreplavaniju. V.	61790
392.	244.		Svod šifrov meteorologičeskich i ledovyh telegramm.	32830/6
393.	246.		Tadžiksko-Pamirskaja ekspedicija 1934 goda.	58653
394.	247.		Trudy glavnoj geofizičeskoj observatorii. Vyp. 6.	59913
395.	248.		Odesskij port. Značenie, perspektivy, nuždy.	65931
396.	250.	Zubov N.N.	Morskie vody i l'dy.	12643/6
397.	260.	Bregman G. Michalevskij A.	Vožnyj balans Kaspijskogo morja v svjazi s bol'soj Volgoj.	58214

Ch. Nr.:	A u t o r	B u c h t i t e l	Reke Nr.
435.		Gospodarstvo ta kul'turne budivnytvo Charkova ta prymis'koj smagry.	
436.		Itoqi l-oj pjatiletki ČČO v diagrammach.	61816
437.		Jaroslavskaja oblast'.	65114
438.	Kalesnik S.	Gornye lednikovye rajony SSSR.	61861
439.		Katalog knig geologija i geodezija.	61856
440.		Kirovskij kraj v čifrach.	61863
441.		Kontrol'nye čifry perspektivnogo plana Ivanovskoj promyslennoj oblasti na vtoroje pjatiletie 1933-1937. Svodnaja tablaca osnovnyh pokazatelej.	58866
442.	Kovalevskij	Grjazevye vulkany južnogo Prikaspija.	61852
443.	Kraus E.	O sovremennyh tektoničeskich dvizenijach v Pribaltijskom more.	61868
444.	Kuznecov S.	Adzaro-trialetskaia skladdataja sistema.	58011/6
445.		Laboratornye issledovanija mehaničeskich svojstv merzlych gruntov. Sbornik I.	61815
446.		Laboratornye issledovanija mehaničeskich svojstv merzlych gruntov. Sbornik II.	61815
447.		Paleontologija SSSR. Tom IV. Čast' 9. Vyp. 1.	65919
448.		Litologičeskij sbornik. Vyp. I.	65505
452.		Materialy k ekomoniko-geografičeskemu izučeniju Dal'nevostočnogo kraja.	61822
453.		Materialy pjatiletnego plana Baškirskej časti UKK na 1933-37 gg.	61826
460.		Materialy po neftenosnosti Dneprovsko-Donckoj vpadiny. Vyp. I.	61820
461.		Materialy po petrografij i geochimii Kol'skogo poluoostrova. Čast' IV.	61821
462.		Materialy po rajonirovaniju Ukrainy.	61819
475.		Pravyla tehničnoi ekspluatácii zaliznyč' sojuza RČA.	
476.		Prikaspijskaja nizmennost'.	65033

Ch. hr.	Autor	Buchtitel	Kode hr.
---------	-------	-----------	----------

477.		Priloženija k vypusku V geološko-chimičeskoj karty Doneckogo SSS-sejna.	58016/6
478.		Prirodnje gazy SSSR. Vyp. 30.	59863
479.		Problema metallurgii v zapadnoj oblasti.	61805
480.		Problemy dobyči i ispol'zovanijsa asbesta. Sbornik I.	61804
481.		Problemy Tadžikistana. Trudy pervoj konferencii po izučenijsu proizvritel'nych sil Tadžikskoj SSR. Tom I.	61806
482.		Problemy Tadžikistana. Trudy pervoj konferencii po izučenijsu proizvritel'nych sil Tadžikskoj SSR. Tom II.	61806

483.		Proizvritel'nye sily Jugo-Osetii. Sbornik I.	58046
489.	Sergeev V.A.	Fil'tracija čerez kosy zaliva Kara-Bogaz po rabotam 1938 g.	65405
495.	Tetjaev M.M.	Kontury problemy DVK kak geologičeskogo celogo.	61918
496.		Trudy arktičeskogo instituta D.LIII. Geologija.	58032
504.	Voderezov G. Kassin N.G. Medoev G.C.	Obščaja geologičeskaja karta Kazakstana. Opisanie sredne Čidertinskogo i Ulentinskogo listov.	59269
505.		Vodnye bogatstva nebr zemli na službu socialističeskemu stroitel'stvu. Sb. 5. Mineral'nae vody.	58213
508.		II oblasnyj z'ezd rad Donbasa. Žvit pro robotu 1932-1934.	
512.		Geologičeskaja karta južnoj časti Leningradskoj oblasti.	61870
515.		Osnovnye statističeskie pokazateli po sel'skomu chozjajstvu Dagestanskoj ASSR.	61791
516.	Pachomov N., Šišljannikov R. kraja.	O vtoroj pjatiletke Nižegorodskogo	65926
517.		Perspektivy razvitija Char'kovskoj promyšlennosti vo vtorom pjatiletii 1933-1937.	61797

Ch. Nr.	A u t o r	B u c h t i t e l	cus Nr.
518.		Perspektivy rozvytku Kryvorižžja v drugij p'jatyričci.	
519.		Pidsunky persého roku p'jatyričky. Zvit Stalinskogo okružnogo vykonavčogo komitetu.	
520.	Sauškin Ju.	R.S.-F.S.R. (Ekonomiko-geografičeskij očerok).	65666
521.	Ego F., Fedorovskij N. Leongard I. i Berling N.	Organizacija promyšlennosti nemetalničeskikh iskopaemych i perspektivy ee razvitija.	58491
522.		Osnovnye ustanovki zemleustrojstva v CČO.	61907
523.	Pavlov Ivan	Žizn' russkogo gravera.	19841/4
524.	Zimin P.N.	Fortopiano v ego prošlom i nastojasšem Očerok istorii strunnych klavišnych instrumentov.	59720
525.	Zasedatelev P.	Nauchnye osnovy postanovki celov.	59639
526.		Sovetskaja kinematografija. Sistematizirovannyj sbornik zakonodatel'nych postanovlenij, vedomstvennyh prikazov i instrukcij.	52346/6
527.		Gospodarstvo Kyivsčyny. Tom II. Častyna I. Promyslovist' ta transport.	
528.		Sučasna statystyka naselennja Ukrainy.	
529.		Trudy sovescanija po upravlennju gor'nym davlenniem.	65996/4

276.		Flora SSSR. Alfavitnyj ukazatel' nazvanij rastenij tomov I-IV.	57418
277 ^a		Flora SSSR. VI.	66081/4
270.	Cressgejm A.	Flora Pavlaza. Izd. 2. Tom I.	61214/4
281.		Materijaly k balansu mineral'nogo syr'ja v ZSFSR. Vyp. III.	61827
282.		Issledovanija morej SSSR. Vyp. 24.	61921
283.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. I.	56298
284.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. 2.	56298

Tr.	Ch. Br.	Autor	Buchtitel	Kont. Ir.
455.	285.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. 4.	56298
456.	286.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. 5.	56298
457.	287.		Issledovanija ozer SSSR. Vyp. 6.	56298
458.	292.		Klimat sojuza socialističeskich respublik Čast' I. T-ra vozducha. Vyp. 4.	61866
459.	294.		Ljudnist' ta ii rozmiščenija v drugij p'jatyričci.	
460.	295.	Koz'min K. I.	Priroda, choz'jajstvo i kul'tura zapadnoj oblasti.	61798
461.	301.		Materialy po izučeniju prilivov Arktičeskich morej SSSR. Vyp. III.	61823

462.	72.	Terskoj An.	Etnografičeskaja fil'ma. Teakinopečat'.	59932
463.	73.	Maslennikov F.	Spravočnik po kinodelu.	61825
464.	74.	Bela Balaš	Duch fil'my.	17776/0
465.	75.		Fizičeskie problemy tehniki zvukovogo kino. Sb. 2.	61802
466.	76.		Krasnaja armija i voenno-morskoj flot na ekrane.	71614/0
467.	77.	Vargaffig M.	Kino-foto materialovedenie.	32172/0
468.	78.	Golovnja E.	Sovetskaja kinos'emočnaja apparatura.	55014/0
469.	79.		Ežegodnik sovetskoj kinematografii za 1938 god.	54172/0
470.	80.	Golovnja E.	Kinos'emka i dviženija.	55013/0
471.	81.	Messer R.	Geroj sovetskoj kinematografii. Kritičeskij očerk.	135368/0
472.	82.		Jubilejnye spektakli Leningradskogo gosudarstvennogo choreografičeskogo učilišča, ...	65147
473.	83.		Vystavka proizvedenij chudožnika Sergeja Petroviča Sacharova.	65257
474.	84.		Vystavka proizvedenij A.V. Kuprina.	61865
475.	85.		Vystavka proizvedenij S.V. Maljutina.	61828
476.	86.		G.K. Savickij. 30 let tvorčeskoj dejatel'nosti.	65644

Ch.Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
--------	-------	-----------	----------

87.		Vystavka rabot chudožnikov komandirovannyh v rajony industrial'nogo i kolchoznogo stroitel'stva.	61855
88.		M.I. Avilov i I.G. Drozdov k jubilejnoj vystavke.	59910
89.		Vystavka skulptury V.N. Domogackogo.	59685
90.		N.M. Sokol'skij, V.A. Rodionov.	65275
92.		Posmertnaja vystavka kartin i risunkov Viktora Vasnecova.	59504
93.		Vsesojuznaja vystavka molodyh chudožnikov. Posvjaščajetsja XX-letiju VLKSM.	59304
91.		Chudožnik živopisec Fedor Aleksandrovič Modorov.	65011
84.		Vystavka proizvedenij chudožnika-akademika N.N. Dubovskogo.	59275
95.	Ancyferov N.	Duša Peterburga.	61808
96.	Smit F.I.	Iskusstvo ego psihologija, ego stilistika, ego evoljucija.	60581/2
97.	Maca I.	Očerki po teoretičeskomu iskusstvu-znaniju.	61830
111.	Kramskoj I.N.	Pis'ma. Tom I.	50736
112.	Kramskoj I.N.	Pis'ma. Tom II.	50736/2
113.	Čistjakov P.P. Savinakij V.E.	Ferepiska. Vospominanija. 1883-88.	58058/2

Ch.Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
I51.	Myronov K.M.	Rabota rezissera	58186
I67.	Aprecjan G.	Starejšij teatr na Kavkaze.	59227
I68.	Tarasov P.	Teatr kolchoznoj derevni.	50208/8
I69.		Teatral'nyj spravodnik.	54035/8
I70.	Danilov S.S.	Russkij teatr v chudožestvennoj literature.	50251/8
I76.	Izvekov N.P.	Technika szeny.	30877/8
I79.		Sbirkn uryvkiv s p'ies rad'jan-s'kich dramaturgij.	
I81.		Sbornik p'ies dlja derevens'kogo samodejatel'nogo teatra.	58530
I82.		Teatr narodov SSSR. Al'manach p'ies.	70585/8
I83.		V pomošč' kružkam chudožestvennoj samodejatel'nosti.	51943
I84.		Repertuarnyj sbornik.	58539
I85.	G o r a B.	My idem.	59103
I86.	S.Semenov-Polonskij.	Odnodaknye p'esy.	90634/8
I87.		Sbornik N 4 dlja dramkolektivov.	58492
I88.		Inženirovki.	58061
I89.		Besedy o rezissure.	54041/8
I90.	Bersadskij Ju.R.	45-letie chudožestvennoj dejatel'nosti 1893-1938.	59121
I91.	Martynov I.	Glinka M.I. Kratkij očerk žizni i tvorčestva.	58134
I93.		75-letie Moskovskogo zooparka. I-ja vystavka chudožnikov animalistov 1864-1939.	59490
510 I94.	Smidta O.Ju. i Ja. Ja. Gakkelja.	Naučnye rezul'taty rabot ekspedicii zg "Čeljuskin". Tom I.	59822
511 I95.	Akad. B.L. Komarova.	Trudy Dal'nevostočnogo filiala Akademii Nauk SSSR.	90602/8
512 I96.	Ja. Akodus A. Zaručnin.	Cerez Kavkazskij gosudarstvennyj zapovednik.	60409
513 I98.		Dovidnyk po Kyevu.	
514 I99.		Dovidnyk Sum'skoi okrugy 1928r.	

Nr. :	Ch.Nr.	Autor.	B u c h t i t e l	: Neue Nr.
515	200.		Perečeni vodnych putej Kamaskogo bassejna.	57737
516	203.		Putevoditel' po severnomu kraju.	16158/d
517	205.		Srednee Povolž'e. Spravočnik po vodnym resursam SSSR. Tom IV.	61807
518	206.		Sputnik Turista po Zapodno-Sibirskom kraju.	59468
519	207.		Tablicy rasstožanij meždju punktami na moryach, omyvajusčich berega SSSR i po nekotorym rekam.	65562
520	210.		Nastol'nyj Atlas Voronežskoj oblasti.	58750
521	214.		Ziloj kvartal. Trudy Bjuro naučno-eksperimental'nych rabot. Vypusk I.	58087
522	215.	Arch. M. Kasumov i B. Greščenko.	Arhitektura Leningrada k XVI godovščine oktjabrja.	58070

523	3.	S. Čemodanov.	Čto možno znat' každomu o muzyke.	25568/d
524	5.		Perepiska M. A. Balakireva s B. B. Stasovym.	65865
525	6.		Musyka v načal'noj škole.	61836
526	8.	M. Ceremuchin.	Musyka zvukovogo fil'ma.	54173/d
527	9.	B. Zagurskij.	M. I. Glinka. Očerki.	54230/d
528	10.	B. Musalevskij	Balakirev.	61834
529	12.	A. Budjakovskij	Čajkovskij. Kratkij očerk žizni i tvorčestva.	58224
530	14.	A. Iljuchin i Kudrjavcev.	Kurs muzykal'noj gramoty. Četv-ja.	61086
531	15.	B. Paschalov.	V. S. Kalinnikov.	61838
532	17.	A. Budjakovskij.	Čajkovskij. Simfoničeskaja muzyka.	58225
533	19.	N. Brjusova.	Musyka i nauka gramoty.	58215
534	22.	O. Birjukov.	Bor'ba za novyj byt.	58290
535	28.	Prof. Besconov G. B.	Istorija ruskoj architektury.	57844
536	29	Besconov. G. B.	Istorija ruskoj architektury.	57844

Nr.	Ch.Nr.	Autor.	Buchtitel.	Neue Nr.
337	30.	Prof. Besconov S.B.	Istorija russkoj architektury.	57844
538	31.	G. Antipin.	Krepost' Kirillo-Belozerskogo monastyrja.	58355
539	33.		Problemy sadovo-parkovoj architektury.	53873/φ
540	34.		Pervyj vsesozjuznyj s'ezd sovetskikh architekturov. Postanovlenija i materialy.	65399
541	35.		S.S. Serafimov.	65476
542	36.		Certeži A.N. Voronichina.	51189/φ
543	38.	N.P. Nikitin.	Monferran.	59990
544	45.	B. Arvatov	Ob agit i proiz-iskusstve.	77784/φ
545	47.		Chudožestvennoe oformlenie massovykh prazdnestv.	65042
546	48	Natalija Sokolova	Mir iskusstva.	77238/φ
547	51.	B.M. Vasilenko.	Severnaja reznaja kost'.	60401/φ
548	52	Prokop'ev D.B.	Chudožestvennyje promysla Gor'kovskoj oblasti.	61801
549	53.	F.I. Šmit.	Muzejnoe delo. Voprosy ekspozicii.	65360
550	55.	N.M. Gerasimchina.	Čto nužno znat' o sovetskom muzeje.	50686/φ
551	57.		Chronika sekcii bibliofilov i ekslibristov. Lok.	58819
552	560	A. Stokov.	Kremlevskij kompleks pamjatnikov drevnego Novgoroda.	19568/φ
553	64.		F.I. Šubin.	61837
554	68.		Kirovskij Oblastnoj Gosudarstvennyj Chudožestvennyj muzej imeni A.M. Gor'kogo.	61833
555	65.	Presnov G.M.	Muzej Akademii Chudožestv. Otdel antichnoj skul'ptury.	61792

Nr.	Ch.Nr.	Autor.	Buchtitel.	Neue Nr.
556	66.	O.Pankova	Usad'ba Kuskovo.	61832
557	67.	N.I.Pomin.	Detskoe selo.	61853
558	68.		Jubilejnaja vystavka proizvedenij chudožnikov USSR. Katalog.	61857
559	I44.	S.N.Darylin	Ostrovskij na szene malogo teatra.	54065/d
560	I48.	Nikolaj Petrov.	Akter i szeniceskij obraz.	50250/d
561	I47.	N.N.Sinelnikov.	Sest'desjat' let na szene.	54149/d
562	I46.	B.Belorusova i Ivanova.	Kak postavit' spektakl' v kolchoznom dramkruške.	59880
563	I45.		Libretto žakljucitel'nogo spektaklja Kitajskogo teatra. Mej lan'-Fana.	61911
564	I49.	S.Danilov.	Gogol' i Teatr.	28315/d
565	I50.		Gosteatry Moakvy, Vypusk pervyj.	59873
566	I52.	A.I.Samojlov, Ja.G.Izrailevic.	Chudozestvennaja samodejatel'nost' v sovchozach i kolchozach.	65664
567	I53.		Žbornik razresennyh i zapreščennyh proizvedenij ukrain-skogo repertuara. P'esy.	65735
568	I54.		Na provinczial'noj szene. Vospominanija.	61796
569	I55.		Teatry v Arktike.	70714/d
570	I56.	B.G.Sachnovskij.	Rabota rezissera.	65765
571	I57.	A.Ja.Glama-Medžerakaja.	Vospominanija.	59858
572	I58.		Čar'kovskij Gosudarstvennyj teatr russkoj dramy. Programmy spektaklej.	61799
573	I59.		Čar'kovskij Gosudarstvennyj Teatr russkoj dramy. Spektaklej.	61800

Nr.	Ch.Nr.	Autor	Buchtitel.	Neue Nr.
574	160.		Katalog (Ukazatel') jednoaktnych p'es, ...	61858
575	161.	Pašennaja Vera.	Akter v strane socializma.	25893/φ
576	162.		Spisok repertuara v pomošč' kružkam narodnogo tvorčestva k 20-oj godovščine Oktjabrja.	59986
577	163.	Bersenev I.N.	Tvorčeskie besedy masterov teatra.	59896
578	164.	Gorin N.	Antireligioznaja rabota teatral'nogo kružka. Pamjatka rukovoditelja i kruzkovca.	59849
579	165.	Kaverin F.	Rabota nad spektaklom. Rol'ka kazdogo čeha teatra v podgotovke spektaklja.	61851
580	166.	Birman S.G. Giacintova S.V.	Tvorčeskie besedy masterov teatra.	59908
581	171.	Popov A.D.	Tvorčeskie besedy masterov teatra.	59900
582	172.	Tal'nikov D.	Sistema ščepkina.	70695/φ
583	173.	Fajl' I.	Žizn' evrejskogo aktera.	50139/φ
584	174.	Gurevič Ljubov'.	Istorija russkogo teatral'nogo byta.	55076/φ
585	175.		Besedy o režissure. Sbornik.	59885
586	180.		Repertuar dlja chudožestvenno-zreliščnych kružkov goroda i rajona.	61811
587	192.	Popova T.	Ljudvig van Betchoven. Žizn' i tvorčestvo.	61793
588	211.		Plan gor. Moskvy s millimetrovym indikatorom ...	61795
589	212.		Putevoditel' po Leningradu.	61803
590	213.		Planirovka i socialističeskaja rekonstrukcija gorodov. Vyp. 4.	61794
591	216.		Iskusstvo v SSSR i zadači chudožnikov.	61817
592	217.		Voprosy žiliščnoj architektury.	59271
593	218.	Iezuitov N.	Puti chudožestvennogo fil'ma. 1919-1934.	61818
594	219.		Za socialističeskiju architekturu. Sbornik važnejšich materialov.	59912
595	220		Zadači sovetskoj architektury.	59572

Nr. :	Ch. Nr. :	Autor :	Buchtitel :	Neue Nr.
596	1.	Braudo E.M.	Vseobščaja istorija muzyki. T. I.	17546/0
597	2.	Braudo E.M.	Vseobščaja istorija muzyki. T. II.	44749/0
598	4.	Iljuchin A.I.	Kurs muzykal'noj gramoty. Čast' I.	61086
		Kudrjavcev A.	Notnoe pis'mo. Metr.	
599	7.	Pavljučenko S.	Elementarnaja teorija muzyki.	61873
600	11.	Bruk M.	Bize.	17381/0
601	13.	Iljuchin A.I.	Kurs muzykal'noj gramoty. Čast' II.	61086/0
		Kudrjavcev A.	Intervaly. Sozvučija.	
602	16		Muzykal'noe nasledstvo. Sbornik materialov po istorii muzykal'noj kul'tury v Rossii. Vyp. I.	61904
603	18.	Gruber R.I.	Gendel'.	61844
604	20.	Dubovskij I.	Učebnik garmonii.	61908
		Evscev S.V.	Čast' I.	
		Sokolov V.V.		
		Sposobin I.V.		
605	21.		K probleme stroitel'stva socialističeskogo goroda.	61874
606	23.	Gerus.	Socialističeskaja rekonstrukcija gorodov.	61892
607	24.	Voronin N.N.	Očerki po istorii russkogo zodačstva XVI-XVII vv.	19668/0
608	25.	Bezsonov S.V.	Istorija russkoj architektury. Lekcija I.	57844
609	26.	Bezsonov S.V.	Istorija russkoj architektury. Lekcija 2.	57844
610	27.	Bezsonov S.V.	Istorija russkoj architektury. Lekcija 3.	57844
611	32.		Vssojuznoe tvorčeskoe soveščanie sovetских architektov.	61915
612	37.	Toropov. S.	Istorija architektury. Architektura russkogo klassicizma i ampira.	61884
613	39.		Model' Isaakievskogo sobora.	61898
614	40.		Pis'ma A.P. Borodina. Vyp. I.	61871
615	41.	Chubov Georgij.	Aram Chačaturjan.	61843
616	42.		Trudy sekcii iskusstvoznaniya. III.	61885
	43.			

Nr. Ch. Nr.		Autor	Buchtitel	Neue Nr.
617	43.		Komsomol, na front iskusstva.	61903
618	44.		Trudy sekcii istorii iskusstv. IV.	61885
619	45.	Maslennikov N.	Izobrazitel'noe iskusstvo SSSR.	32702/d
620	49.		A.E. Belograd.	61845
621	50.	Egorova-Kotlubaj.	Russkij farfor i fajans s neizvestnymi markami.	61844
622	54.	Dubrovs'kyj V.	Muzei na Ukraini.	
623	56.		Putevoditel' po zalam otдела Vostoka.	61872
624	58.	Izmajlov M.	Monplezir Ekaterininskij korpus.	61888
625	59.	Tonkov, Vjaceslav.	Severnyj kraevoj muzej.	61883
626	61.		Gosudarstvennyj russkij muzej.	61899
627	62.		Aleksandrovs'kij dvorec-muzej i park v g. Puškine.	61917
628	69.	Zamjatina A.	Gosudarstvennyj muzej izobrazitel'nyh iskusstv imeni A.S. Puškina.	61920
629	70.		God raboty. 1934-1935.	61891
630	71.	Anoščenko N.D.	Obščaja kurs kinematografii. Tom II. Rukovodstvo kino-ljubitelja.	61850

631	98.		Vystavka ukrains'koj knyžkovoi grafiki.	
632	99.		Marksistskoe iskusstvoznanie i V.M. Friče.	61895
633	100.		Voprosy razvitiya proletarskogo iskusstva.	53888/d
634	101.	Friče V.	Problemy iskusstvovedeniya.	53787/d
635	102.		Voprosy planirovaniya iskusstva.	50182/d
636	103.	Zivel'činskaja L. Ja.	Besedy ob izobrazitel'nom iskusstve.	60391/d
637	104.	Sil'vanskij S.	Knižnye znaki N.S. Dom-Grigor'evoj.	61913
638	105.		Perov.	61878
639	106.		Karikatura na službe soodstreitel'stva. Katalog vystavki.	61901

Mr.	Ch. Mr.	Autor	Buchtitel	Reue Nr.
640	107.		Illja Repin.	
641	108.		V.G. Perov.	60640/0
642	109.	Šagin'jan Marietta.	Besedy ob iskusstva.	53879/0
643	110.	Gollerbach R.	Sovetskaja grafika.	58136/0
644	114.	Azadovskij Mark	Iz starych al'manachov. Zabytye risunki Fedotova.	61841
645	115.	Goroščenko Gleb.	Plakat i rabota nad nim.	61893
646	116.	Brodskij I.I.	Za socialističeskij realizm.	61847
647	117.	Pomičeva Z.I.	P.A. Fedotov.	31043/0
648	118.	Lebedev A.M.	A.M. Gerasimov.	58086/0
649	119.	Varšavskij L.	Peredvižniki.	74913/0
650	120.		O teatre.	61880
651	121.	Sobolev Jurij	Na zure chudožestvennogo teatra.	61914
652	122.	Pisarenko Ju.	Chrestomatija aktera. Sbornik.	61886
653	123.	Volkov Nikolaј	Mejerchol'd. Tom I.	54033
654	124.		K 50-letiju arststičeskoj dejatel'nosti. M.M. Bljumental'-Tamarina.	61848
655	125.		Kolchoznaja scena. Sbornik.	61916
656	126.		Moskovskie gosudarstvennye teatry.	61879
657	127.	Strepetova P.A.	Vospominanija i pis'ma.	50180/0
658	128.	Izvekov R.I.	Scena.	50005/0
659	129.		Masterstvo aktera. Chrestomatija.	61890
660	130.	Saksagans'kyj P.K.	Moja pracja nad rollju.	
661	131.	Gec S.	Jurij Vasylovč žums'kyj.	95596/0
662	132.	Petrov Nikolaј	Režisser citat p'jesu. Materialy k teorii režissury.	61876
663	133.		V pomošč' kolchozno-sovchoznomu teatru. Sbornik instruktivno-metodičeskich materialov.	61875
664	134.		Kamernyj teatr. Stat'i, zametki, vospominanija.	70653/0
665	135.	Beklemiševa V.	Repertuar teatrov RSFSR. 1933 g. i dr.	61846

Nr.	Ch. Nr.	Autor	Buchtitel	Neue Nr.
666	136		Teatr. Muzyka. Estrada. Vino.	61882
667	137.	Glagol' Sergej.	Teatr narodov severnogo Kavkaza.	54359/6
668	138.		Protiv fal'sifikacii narodnogo prodlogo.	61842
669	139.		Tvorčestvo v teatre. Sbornik statej.	54356/6
670	140.		Teatral'nyj Leningrad. Sbornik statej i informacionnyh materialov po Leningradskim teatram.	61909
671	141.		Taetry i zrelišča Moskvy. Kratkiy spravocnik.	61881
672	142.	Gilenson A.	V pomošč' direktoru teatra. (Zakony rasporyaženija, raz'jasnenija).	61877
673	143.		V.A. Micurina-Samojlova. Pjat' desat let artističeskoj dejatel'nosti.	61897

674	632.	Bogaevskij K.	Avtolitografii.	61840

675	523.		K 5-oj godovščine so dnja zlodej-skogo ubijstva S.M. Firova.	34237/6
676	524.		Izdanija mestnyh statističeskich i ekonomičeskich učreždenij za 1916-1927 gg.	61889
677	525.		Katalog izdanij gosudarstvennogo tehničeskogo izdatel'stva. Otd. D. Inženerno-promyšlennaja biblioteka.	61902
678	526.		Revoljucionnoe dviženie v Rossii XVII-XI vv.	61919
679	527.		Fabzavmestkom i ego rabota.	61896
680	528.	Hejman B.	Metodika raboty nad knigoj.	61905
681	529.	Odnobljudov V.	Čto i kak čitat' po žiliščnoj kooperasi. Nr. 24.	61900
682	530.		Biblioteka sojuza. Rež. izdatel'nyj spisok knig dlja komplektovanija i popolnenija bibliotek ...	61849
683	531.		L. Tolstoj. 1820-1920. Katalog knig.	27796/6
684	532.		V pomošč' otpuskniku. Knigi rekomenduemye gubernskim sovetom moskovskogo rabočego ob-va šefstva nad derevnej.	61887

ЦДАВО. — Ф. 3676. — Оп.1.—Спр. 70.—Арк. 1 — 34.
Машинопис з рукописними доповненнями.

Акт Харківської державної наукової бібліотеки ім Короленка про втрати книжкового фонду та інші збитки, завдані бібліотеці під час окупації Харкова німецькою армією з 24 жовтня 1941 по 23 серпня 1943 р.

26 серпня 1943 р.

Складено 26 серпня 1943 року співробітниками Державної Наукової Бібліотеки ім. Короленка в складі: Румницької М. І. — В. О. директора, Анахіної Л. В., Самаріної О. Ф. — Зав. відділами, та бібліографами т.т. Малець Т. І., Мартинової Є. О. про втрату бібліотекою книжкового фонду під час окупації Харкова німцями з 24/X-1941 р. до 23/VIII-1943 р.

I. Взято німцями наукової заінвентаризованої літератури російською мовою, радянські видання	4000	
Географічні карти	10518	
Художню літературу німецькою мовою	2500	
Журнали на чужоземній мові 64 назви 169 комп.	1014	
Журнали технічні 95 назв за 3 роки	2507	
Всі географічні атласи	50	
Спец. фонд	20000	

II. 1) У дворі в розбитому бомбою сараї зіпсовано зовсім обмінний книжковий та журнальний фонд . . .	30000	
дрібний матеріал, афіши понад	50000	80000

2) Зовсім зіпсовано стародруків під уламками в читальній залі	3020	
зіпсовано різн. літератури	6477	9497

III. Спалено німцями на бруку пров. Короленка перед Бібліотекою	50000	
---	-------	--

IV. Спалено німцями в будинку № 16 по пров. Короленка:		
а) Заінвентаризованої літератури зі всіх галузів знання, радянські видання, одібраної німцями для вивозу в Германію	30000	
б) Дитяча література від дошкільного віку до старшого включно	95000	
в) Східна література	30000	
г) Фонд організованої читальні: (художня, популярно-наукова, довідники та соцексовська література)	10000	
д) Звезено з різних бібліотек, установ, бібліотек приватних осіб		
Дитячої літератури	100000	
Для дорослих	150000	
Разом по Бібліотеці Д.Н.Б.К. загинуло	595086	

05 94

V. Забрали також німці: 1) надзвичайно цінну унікальну літературу Київської Історичної Бібліотеки, що було вивезено з Києва під час евакуювання його 3000

2) Бібліотеку Союзу письменників, що знаходилась в 7-ми ящиках і передану Бібліотечі т. Івановим.

Кількість літератури на 26/VIII з книгосховищ бібліотеки можна вважати 1.500.500 книжок, журналів, газет та нот.

Загинули головним чином радянські видання.

Крім того кількість взятих книжок, під час перебування ключів у німецького офіцера Френца та штандорткомендатури, в часи відсутності співробітників урахувати не можна. Вважаємо до 400 примірників стародруків по місцевству.

Вивезено в Німеччину систематичний каталог з 13 шафами (понад 1.000.000 каталожних карток в 802 шухлядах).

В читальному залі зіпсовано все обладнання читальні, в будинку № 16 по провулку Короленка згоріло дуже багато меблі.

Взято німцями в бібліотеки Штаб Розенберга — Сумська № 48 столів, кресел, стільців, і т. ін. — всього 40 одиниць.

Стан будинку Бібліотеки

16/X-1941 р. розбито 60% книгосховища. Літературу було перенесено до читальної зали, вістібюлю, відділу обробки та др. приміщення.

10/III-1943 р. бомба пробила дах, стелю над залом, дах же зруйновано майже над усім приміщенням крім даху над залом.

Остеклено майже все книгосховище і декілька кімнат.

Необхідно закінчити ремонт, головним чином, дах над залом, так як будуть зіпсовані приміщення 1-го поверху під залом; 350 кв. м.

Бібліотека має для ремонту: залізо, частку скла і частку фарби.

26/VIII в 4 години ранку забрали стройматеріал в/ч 7213 для мостів.

В. О. Директора	<i>Румницька</i>
Зав. Відділами	<i>Анахіна</i>
	<i>Самаріна</i>
Бібліографи	<i>Малець</i>
	<i>Мартінова</i>

Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ, Ф. 4
(М. О. Габель).— № К4-83-44.— Арк. 9—10. Машинопис.

Оригінал.

Акт № 1 Наукової бібліотеки Харківського університету на
вивезену німцями літературу

1 вересня 1943 р.

Харків, вересня 1-го змс, 1943р.

Ми, нижчепідписані, Директор Центральної
Наукової Бібліотеки м. Пикаленко В.Д. та об.
Бібліотекар Менишкова М.С. склали цього акта
на вивезену^х німцями літературу
в кількості 646 змс.

на загальну суму 2.538 руб.

Директор Пикаленко
Співб-р Менишкова.

Із акта Харківської державної наукової бібліотеки ім. Короленка
про збитки, заподіяні німецькою армією

6 грудня 1943 р.

6 декабря 1943 года. Мы, нижеподписавшиеся, члены Комиссии в составе: Сафронов Павел Степанович, Директор Государственной Научной Библиотеки им. В. Г. Короленко, Мартынова Евдокия Александровна, Старший Научный работник Государственной Научной Библиотеки им. В. Г. Короленко и председатель Местного Комитета, Иванов Федор Иванович, ст. бухгалтер Гос. Научной библиотеки, Ильченко Дмитрий Семенович, прораб Харьковского Городского Строительного Треста, — составили настоящий акт об ущербе, причиненном немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками Государственной Научной Библиотеке им. В. Г. Короленко, находящейся в гор. Харькове, по ул. Короленко, д. № 8.

Ущерб и убытки, причиненные немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками:

1. 25 декабря 1941 г. представителем Особого Отдела Министерства Иностранных дел Френцем было опечатано помещение библиотеки и отобраны ключи.

2. С 25/X-41 г. по июль месяц 1942 г. было разграблено Френцем книжных фондов в библиотеке в количестве 42200.

3. Погибло от бомбежки немецкими фашистами под развалинами здания по ул. Короленко № 8 книжного фонда в количестве 82 тыс. томов.

4. 16 октября 1941 г. бомбежкой, начатой немецкими фашистами с 6 час. вечера и продолжавшейся до 8 час. вечера, было разрушено книгохранилище, размером 5 тыс. куб. метров и выбиты стекла во всех окнах здания.

5. С июля 1942 г. представителями штаба Розенберга Сколауде и Томсоном разграблено книжного фонда более 30 тыс. томов.

6. Филиал детской библиотеки был занят 10 февраля 1942 г. воинской зенитной частью под гараж. Фонды в количестве 50 тыс. томов были выброшены и сожжены.

7. 18 апреля 1943 г. представители штаба Розенберга Венднагель и Брауне забрали систематический каталог (шкафов 13 с 1200000 карточек).

8. 15 марта 1943 г. проходящими воинскими частями (какими не удалось установить) был сожжен дом по переулку Короленко № 16 с книжным фондом библиотеки в количестве 263 тыс. томов и мебелью.

9. 18 февраля 1943 г. немецкой жандармерией было сожжено на мостовой по переулку Короленко книжного фонда в количестве 50 тыс. томов.

10. 10 марта 1943 г. бомбежкой немецких фашистов, продолжавшейся в течение 3-х дней, были разрушены читальный зал, вся крыша здания и частично фермы; разбиты все двери и стекла и нанесены внутренние повреждения всему зданию, как-то: трещины потолков, стен, обвал штукатурки и пр. Разбито и растащено немцами 80 столов, 150 кресел и 200 стульев.

Разбита система парового отопления в количестве 75%, канализация в количестве 90%, освещение в количестве 50%.

11. 10.VIII-43 г. представителем штаба Розенберга Споркет взято литературы в количестве 800 книг...

Із спогадів працівниці Харківської державної наукової бібліотеки
ім. Короленка М. Румницької "Бібліотека під час окупації"

1946 р.

24/х Франсуа прийшла до Харкова, а 25 квітня в 9 годин
в Б-ку я нашіла на вхідні двері нашім ключем.
Вказувалося в 8 1/2. Приїхав Комендант
в особу отделе иностранных дел сс-Грени, та
підняв на вхідні двері і ввів у свій кабінет. Все
кімнати бібліотеки (було це і моє одне кімн.)

Приїхав справити в поштово-командатуре
кто. операції, адресовано до поштового кімн.
от Б-ку. (Перед командиром в командатуре лежала
карта Карасова, он показав нам наш Б-ку).

28/х Грени приїхав в Б-ку, отримав, і зібрав с Кордодор
вступили також миром, предмети, в членів
книгозбиральниці, вів нас одна окрема кімн. Мене відно-
жили напередок ввинувати все пожежені стелі
в кімноту вранці вранці.
Нам, тоді чого ми вранці першою книжкою...

Сотруднице, направив ее в Консультацию, ~~из~~ ^в ~~Самой~~
не буквально ~~белой~~ ^{направив} в ~~б-ку~~ ^{по} ~~по~~ ^{пути}
встретил Сашарину С. Ф., который ^{молча} ~~предложил~~
идти в б-ку.

Поэтому в к-те мы увидели ограниченность
из книг, составов, сабботники, сабботажники
всего, проходящего по пещине и улице, составляя их
высказывая книги из естественной, бреша не постою,
долгий ^{4х} беснотом и заняти.

И подбегала к Сталину как к другу фашисту,
показывая ^{свое} доверие, требуя прекратить эту вакханку.
Но мне подбегала одна из задержанных на работу,
сказала: "поворачивай меня быстрее, а то у меня уже голова болит".

2.

Он ответил, что Хо Салвисет от команданта
я ему сообщил, что ушел к команданту пошел, а пока
чтобы он работал на выживание, что он действительно
и сделал. Первое время там было не совсем хорошо.

Вскоре возвратилась сотрудница от Команданта,
и сообщила, что Командант выдвигает приказы к месту
сидящих. ^{вероятно;} Выхватчиков. Они очень скоро ^{вероятно;} покинут, вероятно
постовой, были по нескольким местам и
уехали.

И с 2^м сентября посетители подобрали довольно много
валяющихся книг на тротуаре, и около горюшек
Курь, которые еще не загорелись, за краями помеще-
ние. ~~Вечером~~

Потом я пришла в Уфедскую усадьбу, у всякое охран-
ничко Усадьбисту ~~от~~ 6-ку.

Іротя, ^{нез-тестену}предпочити нас, ^{власноручно}переработати мене ^{власноручно}росказана, що ян і др. владеніи келіжним абиіаи,
Старанням ваяеки втаюковати граиіеіаи
о крелотурном зкагеліи б-ки, се разлудат и т.д.

Косии чидидиши Калігеліаи кии, реліиіи еіаіи
к Калігеліаиу и ваяіи ч келіи разреліиіиіи підіиіи
вее іаіаіи, таіи каліи дліи еіаіиіиіи таіиіи Калігеліаиу,
Кииіи потрідіаіаіи іе іеіаіиіи. Одіиіи іеіаіаіи.

Мруиіи

Відділ рідкісних видань та рукописів ХДНБ.—Ф.4
(М. О. Габель).—№К4-88-44.—Арк. 21, 26, 33—34. Рукопис.
Оригінал.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- № 1. Із списку бібліотек м. Харкова, які були взяті на облік Харківською міською управою. 1 січня 1942 р.
- № 2. Донесення до штабу Розенберга про обсяги фондів бібліотек Харкова та інших міст і надсилку експертів з оцінки книг та архівних документів. 31 березня 1942 р.
- № 3. Акт № 5 Центральної наукової бібліотеки Харківського університету “на забрану німцями літературу”. 17 червня 1942 р.
- № 4. Лист директора Центральної наукової бібліотеки Харківського університету В. Д.Ткаченка до Харківської науково-технічної управи про вилучення з фондів бібліотеки літератури та періодичних видань політичного змісту згідно з розпорядженням Штандорткомендатури. 24 червня 1942 р.
- № 5. Інструкція відділу освіти Харківської міськуправи по відборі літератури згідно із замовленням штабу Розенберга. Червень 1942 р.
- № 6. Акт № 6 Центральної наукової бібліотеки Харківського держуніверситету на літературу, взяту німецькими офіцерами з відділу географії. 1 липня 1942 р.
- № 7. Список книжок, вивезених німецькими офіцерами з відділу географії (додаток до акта № 6). 1 липня 1942 р.
- № 8. Основні правила для проведення ревізії бібліотек. 8 липня 1942 р.
- № 9. Списки “небажаної совєтської художньої літератури”, складені групою письменства Відділу пропаганди України. 1942 р.
- № 10. Розпорядження Штандорткомендатури Харкова щодо “чистки бібліотек” робочою групою під керівництвом штабу Розенберга. 10 вересня 1942 р.
- № 11. Із списку друкованих видань, які “потрібно негайно вилучити і подати до Штабу державного керівника Розенберга (через відділ освіти)”. 1942 р.
- № 12. Лист директора Наукової бібліотеки ім. Короленка М. Румницької до відділу освіти Харківської міської управи про виділення коштів бібліотекарям, запрошеним для роботи по

вилученню літератури за завданням штабу Розенберга. Вересень 1942 р.

- № 13. Звіт про роботу Наукової бібліотеки ім. Короленка за вересень 1942 р. Жовтень 1942 р.
- № 14. Звіт про роботу Наукової бібліотеки ім. Короленка за листопад 1942 р. 8 грудня 1942 р.
- № 15. Із звіту про роботу Державної наукової бібліотеки ім. Короленка за 1942 р. 23 січня 1943 р.
- № 16. Лист керівника Харківської робочої групи штабу Розенберга Вендагеля директор Крайового управління архівами, бібліотеками та музеями України доктору Г. Вінтеру про втрати архівів та бібліотек Харкова. 26 березня 1943 р.
- № 17. Розписка керівника Харківської робочої групи штабу Розенберга Вендагеля про одержання від бібліотеки Харківського університету 107 книг для підрозділу козаків. 14 квітня 1943 р.
- № 18. Підписи представника штабу Розенберга доктора Ангера під списками книг, вилучених з фондів ЦНБ Харківського університету "для відправки до Вінниці". 11 червня 1943 р.
- № 19. Список "книг із Харкова", складений в штабі Розенберга. Серпень 1943 р.
- № 20. Акт Харківської державної наукової бібліотеки ім. Корленка про втрати книжкового фонду та інші збитки, завдані бібліотеці під час окупації Харкова німецькою армією з 24 жовтня 1941 по 23 серпня 1943 р. 26 серпня 1943 р.
- № 21. Акт № 1 Наукової бібліотеки Харківського університету на вивезену німцями літературу. 1 вересня 1943 р.
- № 22. Із акта Харківської державної наукової бібліотеки ім. Короленка про збитки, заподіяні німецькою армією. 6 грудня 1943 р.
- № 23. Із спогадів працівниці Харківської державної наукової бібліотеки ім. Короленка М. Румницької "Бібліотека під час окупації". 1946 р.

ЗМІСТ

Бібліотечні фонди Харкова в роки другої світової війни (історико-документальний нарис)	3
---	---

Документи	31
---------------------	----

Перелік документів	100
------------------------------	-----

11-7-44

(2)

TIME

For the purpose of this study, the following data were collected:

1. The first

2. The second

100

(14) С/О - 1✓
(116) Музей ХГУ - 1✓
(78) и.к. УМБ - 1✓
УМБ - 2✓

